

**BUDAPESTI GAZDASÁGI FŐISKOLA
GAZDÁLKODÁSI KAR ZALAEGERSZEG**

A köznevelési intézmények fenntartói feladatának állami átvétele

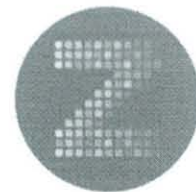
Belső konzulens: Némethné Czaller Zsuzsanna

Külső konzulens: Dominkó János

Hrankai Petra

**Nappali tagozat
Közszolgálati szak**

2015

NYILATKOZAT

a szakdolgozat digitális formátumának benyújtásáról

A hallgató neve: Hrankai Petra
Szak/szakirány: Közszolgálati alapszak
Neptun kód: FMOHV1 A szakdolgozat megvédésének dátuma: 2015
A szakdolgozat pontos címe:
A köznevelési intézmények fenntartói feladatának állami átvétele
Belső konzulens neve: Némethné Czaller Zsuzsanna
Külső konzulens neve: Dominkó János
Legalább 5 kulcsszó a dolgozat tartalmára vonatkozóan:
köznevelés
önkormányzati autonómia
fenntartóváltás
központ
pedagógus-életpályamodell

Benyújtott szakdolgozatom **nem titkosított / titkosított**.

(Kérjük a megfelelőt aláhúzni! Titkosított dolgozat esetén kérjük a titkosítási kérelem egy eredeti példányát leadni: a kérelem digitális másolatának a szakdolgozat digitális formátumában szerepelnie kell.)

Hozzájárulok / nem járulok hozzá, hogy nem titkosított szakdolgozatomat a főiskola könyvtára az interneten a nyilvánosság számára közzétegye. *(Kérjük a megfelelőt aláhúzni!)* Hozzájárulásom - szerzői jogaim maradéktalan tiszteletben tartása mellett - egy nem kizárólagos, időtartamra nem korlátozott felhasználási engedély.

Felelősségem tudatában kijelentem, hogy szakdolgozatom digitális adatállománya mindenben eleget tesz a vonatkozó és hatályos intézményi előírásoknak, tartalma megegyezik a nyomtatott formában benyújtott szakdolgozatommal.

Dátum: 2015.05.18.

hallgató aláírása

A digitális szakdolgozat könyvtári benyújtását és átvételét igazolom.

Dátum: 2015.05.18.

Budapesti Gazdasági Főiskola
Gazdálkodási Kar Zalaegerszeg Könyvtára
8900 Zalaegerszeg
Gasparich u. 18/A
Adószám: 15329822-2-42

könyvtári munkatárs

Tartalomjegyzék

1.	A témaválasztás oka	3
2.	A közoktatás rendszere korábban	4
2.1.	A PDCA-Ciklus	5
3.	A közoktatás államosításának oka és folyamata.....	6
3.1.	Az önkormányzati autonómia megcsönkítése.....	7
3.2.	A Klebelsberg Intézményfenntartó Központ létrehozása.....	8
3.2.1.	A Központ szervezete és működése	8
3.2.2.	A Központ gazdálkodása	9
4.	Az állami átvételről szóló törvény célja és hatályba lépése:	12
5.	A Tárki 2012. évi decemberi közvélemény-kutatása az állami átvételről	13
6.	Az állami átvétel következményei a törvény rendelkezései alapján	16
6.1.	A Központba való beolvadás folyamata	16
6.2.	A működtetéssel kapcsolatos feladatok ellátása	17
6.3.	Az önkormányzati vagyon és annak jogutódlása	18
6.4.	A fenntartói feladatokat szolgáló vagyon	19
6.5.	Az ingó és ingatlan vagyon átadás-átvételének folyamata	20
6.6.	Az intézményi alkalmazottak továbbfoglalkoztatása	21
6.7.	Hazai és európai uniós forrásból társfinanszírozott projektek.....	22
6.8.	A törvény hatályba lépése	23
6.9.	Módosító rendelkezések, eszközbeszerzés	24
7.	A köznevelés rendszerében végrehajtott további reformok	25
7.1.	Ellenőrzés a köznevelésben	25
7.1.1.	Az intézményvezető kötelességei	26
7.1.2.	Az intézményvezető ellenőrzési jogköre	27
7.1.3.	A szakmai ellenőrzés	30
7.1.4.	Az intézményi gazdálkodás módja, ellenőrzése, saját hatáskörben kiszabott díjak.....	32
7.2.	Köznevelés Információs Rendszere (KIR)	33
7.3.	A köznevelésben megvalósuló uniós projektek	34
7.4.	A pedagógus-életpályamodell.....	36
8.	Az állami átvétel hatásai, következményei	38
8.1.	Az esélyegyenlőség megvalósulása	38
8.2.	Az oktatás színvonala.....	39

8.3. Interjú az állami átvétel hatásairól a Kótai Lajos általános iskola intézményvezetőjével	40
8.4. Oktatási adatok a 2013/2014-es tanév létszámára és oktatási kiadásaira vonatkozóan.....	46
8.5. A biztonságosabb finanszírozás kérdése	50
8.8. Interjú a nagyatádi tankerület igazgatójával	54
9. Államosított tankönyvellátás és várható reformok.....	59
10. Összefoglalás, Javaslatok, konklúzió.....	61
11. Irodalomjegyzék.....	64
12. Ábrajegyzék.....	67
13. Mellékletek.....	68

A köznevelési intézmények fenntartói feladatának állami átvétele

1. A témaválasztás oka:

Dolgozatom témájának kiválasztásakor elsődleges szempont volt számomra, hogy a szakomnak megfelelően olyan, valamely közszolgáltatással kapcsolatos kérdéskörben végezsek kutatást, amelyben a társadalom jelentős része érintett, melynek aktualitása nem veszti érvényét, s amely helyi szinten is jól érzékelhető változásokat és hatásokat fejt ki. Ezen szempontok figyelembe vételével döntöttem a közoktatás, mint közszolgáltatás, valamint az elmúlt két és fél évben annak rendszerében végrehajtott reformok vizsgálata mellett, melynek eredményeit, következményeit egy jómagam által is ismert általános iskola példáján keresztül szeretném bemutatni.

Hogy miért is felel meg az oktatás az általam említett szempontoknak? A közoktatás egyértelműen a közszolgáltatások körébe sorolandó, hiszen ez egy, az állam által biztosított, mindenki számára ingyenesen hozzáférhető „ellátást” jelent, melynek résztvevői nemcsak a diákok, hanem a pedagógusok, intézményvezetők, egyéb dolgozók, és voltaképpen a szülők személyében testesülnek meg. Az oktatás minden esetben megőrzi időszerűségét, hiszen diákként életünk kialakításának első és legfontosabb lépcsőfokait képezi, pedagógusként és szülőként pedig egy másik generáció nevelését annak érdekében, hogy társadalmunk megfelelő tudással, műveltséggel, valamihez való hozzáértéssel rendelkező tagokkal bővülhessen. Az oktatásban végrehajtott újítások kétség kívül érzékelhetők helyi szinten, hiszen ezek impulzusai hazánk legapróbb városainak és falvainak intézményeiben, így a lábodi Kótai Lajos Általános Iskolában is megjelennek.

Az elmúlt évek legfontosabb reformjaként a közoktatási intézmények fenntartói feladatának állami kézhezvételét tartom, amely egy jól működő, szilárd rendszer fogalmi, szervezeti, szerkezeti, gyakorlatilag tehát teljes átalakítását jelentette. Mielőtt a 2011-es évben rendkívül szükségesnek ítélt újítás bekövetkezett hatásait boncolgatnám, először is szeretném bemutatni azt, hogy hogyan is működött az oktatás korábban.

2. A közoktatás rendszere korábban¹

A köznevelési intézmények fenntartói feladatának államosítását megelőzően a **helyi önkormányzatok** feladatkörébe tartozott a **közoktatás szervezése és irányítása**, melynek részletes szabályait az *1993. évi LXXIX. a közoktatásról* szóló törvény 85-91. *paragrafusa* tartalmazta. Az iskolák az önkormányzati tulajdon részét képezték; azok költségvetésének tervezésére és kialakítására az adott település, megye vagy kerület polgármestere és az intézményvezető közötti megegyezés útján került sor, melyhez az önkormányzati költségvetés mellett meghatározott pénzüsszeggel az állam is hozzájárult. Ezek az intézmények az éves költségvetésükben meghatározott pénzeszközökkel autonóm módon gazdálkodtak. Az előző években, évtizedekben az iskolák fenntartója és működtetője maga a helyi önkormányzat volt.

Így a lábodi önkormányzat, mint intézményfenntartó, biztosította a törvény által hatáskörébe utalt, oktatási-nevelési intézményekben megvalósuló közszolgáltatások hozzáférhetőségét az adott település lakossága számára. A fenntartás mellett fontos volt a helyi oktatást, mint közszolgáltatást igénybe vevők elégedettségének biztosítása és a nevelő-oktató munka színvonalának javítása. Az önkormányzat hajtotta végre az intézményen belüli fejlesztéseket is, és finanszírozta költségvetéséből a törvényben előírt feladatok ellátását.

A közoktatás fejlődése érdekében fontos lépést jelentett a közoktatás rendszerén belül a minőségirányítás megjelenése. Ezért került sor korábban az ún. önkormányzati minőségirányítási program megszervezésére, amely az adott településen végzett helyzetelemzés segítségével meghatározta a helyi közoktatással kapcsolatos legfontosabb stratégiai irányvonalakat. Mivel Lábod községben, és a környező településeken működő oktatási intézmények fenntartását korábban a települések intézményfenntartó társulásban valósították meg, így ezeket a stratégiai irányvonalakat a rinyamenti települések intézményei esetében a *Rinyamenti Kistérség Többcélú Önkormányzati Társulása Kistérségi Közoktatási Intézkedési Terve* tartalmazta. A terv középtávú stratégiájában jól látszik, hogy a közoktatás rendszerét elsődlegesen úgy kívánták alakítani, hogy az a legnagyobb mértékben megfeleljen a helyi társadalmi és gazdasági igényeknek. Ezenfelül kiemelt hangsúlyt fektettek az együttműködésre,

---

¹Ormai István: *Rinyamenti Kistérség Többcélú Önkormányzati Társulása Kistérségi Közoktatási Intézkedési Terve 2008-2013*. Nagyatád, 2008.08.29. p.46.,48.,103.

hiszen a pedagógusok szakmai fejlődését segítő programok intézménybe történő beépítésébe mind az intézményvezetőt, mind pedig a fenntartót és annak partnereit bevonták.

Ez mindenféle szempontból pozitív cselekvésnek bizonyult az önkormányzatok részéről, hiszen a települések szociális háttere is meglehetősen eltér egymástól. Míg a kistérség egyetlen központjaként számon tartott Nagyatád város közepes gazdasági fejlettséggel rendelkezik, addig a térség túlnyomó részét alkotó aprófalvakra az alacsony életszínvonal, munkahelyhiány és az alacsony jövedelemtermelő képesség jellemző. Éppen ezért a Rinyamenti Kistérségi Társulás kiemelkedő feladatának tartotta a hátrányos helyzetű településekből a nagyközségekbe, és Nagyatád városba érkező tanulók társadalmi integrációjának elősegítését, életkörülményeikre való tekintettel pedig a gyermekvédelmi feladatok fokozottabb odafigyeléssel való ellátását. A kistérségre rendkívül jellemző munkanélküliséget, alacsony iskolázottságot, korszerűtlen gazdaságot figyelembe véve kerültek kialakításra az oktatásban megvalósítandó koncepciók, elősegítve ezzel az önkormányzatok és az oktatási intézmények, azaz a fenntartó és az intézményvezetés közötti harmonikus együttműködést. Hiszen az oktatás a helyi sajátosságokhoz igazodó, rugalmas rendszerének kialakítása hozzájárul az alacsony iskolai képzettség arányának mérsékléséhez a térségben. Éppen ezért ezeket az operatív célokat szem előtt tartva alakították ki az oktatási intézmények saját pedagógiai programjaikat.

Amíg a közoktatási intézmények fenntartója az önkormányzat volt, ő maga határozta meg a törvényességi és pénzügyi ellenőrzések rendjét, valamint a foglalkoztatottakkal szemben támasztott szakmai elvárásokat is.

2.1. A PDCA-Ciklus

Az önkormányzati fenntartó feladata volt továbbá az intézmények folyamatos fejlesztésének biztosítása, amely egy négy lépcsős ciklus (**PDCA-ciklus**) keretében valósult meg. A ciklus négy lépése a tervezés, végrehajtást, ellenőrzést, valamint a beavatkozást jelentette. A **tervezés** az önkormányzati intézkedési terv, a közoktatási koncepció és a pedagógiai program megalkotását foglalta magában, míg a **végrehajtás** a pedagógiai programban megfogalmazott célok megvalósítására irányult. Az **ellenőrzésre** való jogosultság a fenntartót illette meg, mely kiterjedt az intézmény valamennyi tevékenységének vizsgálatára. A **beavatkozás** alatt tulajdonképpen a

vizsgálatok eredményeire alapozott, olyan, az intézményektől elvárt intézkedéseket értjük, amelyek a célok megvalósítását még jobban megközelítik. A ciklusnak a hosszától függően tulajdonképpen három fajtáját különböztetjük meg: rövid-(1 éves), közép-(3 éves), és hosszú-(5 éves) ciklusról beszélhetünk elméletileg. Gyakorlatilag azonban ez a folyamat a visszacsatolással együtt 8-10 évet ölel fel, hiszen ez az az időtartam, amelynek végén ténylegesen vizsgálható az adott intézményben ellátott feladatok milyensége, minősége és eredményessége, amely a tanulók életútjában az oktatás rendszeréből kikerülve tükröződik.

Az előző bekezdésekben leírtak alapján jól látható, hogy egy egységesen és átláthatóan működő, szilárd rendszerről beszélünk. A kulcsszó a helyi szervesében és irányításban rejlik, amit a mindenki által jól ismert **szubszidiaritás elve** fogalmaz meg: a döntést helyi szinten kell megfogalmazni, és ugyanezen a szinten végrehajtani; ott, ahol az adott ügygel kapcsolatban a legtöbb információval rendelkeznek; azért, hogy az oktatást, mint szolgáltatást igénybe vevők elégedettsége megvalósulhasson. Mindezek ellenére azonban egy olyan jelentős oknak kellett a háttérben jelen lennie, amely előidézte eme jól működő rendszer átalakításának szükségszerűségét.

3. A közoktatás államosításának oka és folyamata

A közoktatás rendszerének reformja és az oktatási intézmények fenntartói feladatának állami kézhez vétele háttérben állt az a tény, miszerint Magyarországon az esélyegyenlőség megteremtésének egyik legjelentősebb akadálya az adott településen élő családok és az önkormányzatok eltérő szocioökonómiai háttere. Ez tulajdonképpen azt jelenti, hogy vannak szegényebb és gazdagabb települések, melyek önkormányzatainak anyagi háttere jelentősen eltér egymástól: egyes önkormányzatok nagyobb anyagi forrással rendelkeztek, amelyet az oktatási intézmények fenntartására és működtetésére fordíthattak, mások forrásai viszont igencsak szűkösek voltak. Ez a szűkösség a családok esetében is jelen van: vannak, akik nagyobb, és vannak, akik kisebb pénzüsszeget tudnak gyermekeik taníttatására áldozni. Annak érdekében, hogy ezek a különbözőségek mérséklődjenek, egységesítésre volt szükség. Ezért döntött úgy a Kormány 2011-ben, hogy a fenntartói feladatokat állami kéz alá veszi. Az átszervezésről alkotott törvény elfogadására 2012 novemberében került sor, amely nagyfokú változtatásokat vont maga után az oktatás rendszerén belül.

3.1. Az önkormányzati autonómia megcsonkítása

A 2012-ben végrehajtott iskolaáttörés során gyökeresen megváltozott a közoktatás rendszere. Maga a fogalom is új ruhát öltött: napjainkban a **köznevelés** rendszereként tartjuk számon az oktatást. A reform hatására az önkormányzatok helyzete is jelentősen átalakult: az önkormányzatok elvesztették az oktatási intézmények fenntartásával kapcsolatos jogkörüket, s a feladatellátáshoz szükséges önkormányzati vagyoni feletti rendelkezési jogot is.

A köznevelés rendszerében az állam már nem csak az ágazati irányítás feladatait látja el, hanem magát az oktatásszervezést is saját hatáskörébe utalta. Különböző jogosítványokkal rendelkezik az oktatás területén, így hatósági és szakmai ellenőrzések végrehajtására is jogosulttá vált.

A helyi önkormányzatokról szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény az önkormányzat hatáskörébe utalja a helyben biztosítható közfeladatok ellátását, így legalább a települések területnagyságától és lakosságszámától függően az alapfokú oktatáshoz való hozzáférhetőség biztosítását, amely mára már csupán az óvodai ellátást biztosító intézmények fenntartására szűkült le. Felmerül a kérdés, hogy az óvodák miért szorultak ki az áttörött intézmények köréből. Erre azonban érdemi választ nem találunk.²

A köznevelés rendszerének irányítása tulajdonképpen az oktatásért felelős miniszter hatáskörébe tartozik, amely az ágazati irányítás keretei között valósul meg. A köznevelési feladatok megszervezéséhez az oktatásért felelős miniszter egy ún. köznevelési-fejlesztési tervet készít megyei szintű bontásban, melynél köteles figyelembe venni a helyi önkormányzatok véleményét is. A helyi önkormányzatok véleménye magában foglalja az oktatási intézményben foglalkoztatott személyek, érintett szülők és diákszervezetek véleményét. Habár törvényben meghatározott keretek között érvényesül a helyi önkormányzatok véleménynyilvánítási szabadsága, tényleges beleszólásra nincs lehetőségük a köznevelési rendszer egyes elemeinek alakításával kapcsolatban.

---

² Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. tv. 10. § 1,2. bek. [a 2015.01.18.-án hatályos állapot szerint]

3.2. A Klebelsberg Intézményfenntartó Központ létrehozása

Az állam a köznevelési feladatok ellátásáról új állami intézmények alapításával, illetve köznevelési szerződés megkötésével (az egyházi és magánintézmények fenntartójával) gondoskodik.

Az államosítás folyamatának első lépése a köznevelési intézmények központi hivatalának megalapítása volt: 2012. szeptember elsején létrejött a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ a 202/2012. (VII. 27.) kormányrendelettel, amely által tulajdonképpen egyközpontúvá vált az oktatási rendszer. A következőkben részletesen taglalnám a Központ szervezetét, működését és gazdálkodását.

A Klebelsberg Intézményfenntartó Központ (idegen nyelvű elnevezése: Klebelsberg Institution Maintenance Centre) önállóan működő és gazdálkodó költségvetési szerv, amely nem rendelkezik jogelőddel; kormányrendelet által létrehozott olyan központi hivatal, amely az oktatásért felelős miniszter irányítása alatt áll. Közfeladat ellátási kötelezettségei közé tartozik a köznevelési intézmények fenntartó feladatának végrehajtása, Alapító okiratában foglaltak szerint alaptevékenységei közé tartozik az építményüzemeltetés, az állami vagyonnal való gazdálkodáshoz kapcsolódó feladatok ellátása, a pályázatok, támogatások kezelése és ellenőrzése, illetve az oktatás igazgatása, szabályozása országos, területi és helyi szinten. Az alapító okiratban konkrétan nevesített vállalkozási tevékenység nem került meghatározásra; az viszont igen, hogy az abból eredő kiadások nem léphetik túl a módosított kiadási előirányzatok 10%-át.³

3.2.1. A Központ szervezete és működése:

Az Intézményfenntartó Központ az oktatásért felelős miniszter irányítása alatt áll. Költségvetési szervként tehát önálló jogi személyiséggel rendelkezik, és költségvetéséből látja el a számára előírt közfeladatokat, haszonszerzés célja nélkül. Az ország egészére kiterjedő illetékességgel rendelkezik; azonban vannak területi szervei is, melyeket a kormányrendelet tankerületként definiál. Ezek a tankerületek az Intézményfenntartó Központ Szervezeti és Működési Szabályzatában meghatározott fenntartói feladatokat látják el, az illetékességi területükön fekvő *általános iskolák, alapfokú művészetoktatási iskolák,*

---

³ Az Emberi Erőforrások Minisztériuma irányítása alá tartozó költségvetési szervek alapító okiratai. In: Oktatási és kulturális közlöny. 2012.11.30, IV. évf. 23. sz. p. 3582

szakképző iskolák, gimnáziumok, kollégiumok, pedagógiai szakszolgálatok, pedagógiai szakmai szolgáltatást ellátó köznevelési intézmények, illetve gyógypedagógiai intézmények, és az ilyen feladatokat ellátó többcélú intézmények tekintetében. Így tehát például a lábodi Kótai Lajos Általános Iskola a nagyatádi tankerülethez tartozik; ezen tankerület fenntartása alatt áll. A későbbiekben részletezném, hogy ez mit is takar valójában. A tankerületek vezetése tankerületi igazgató közreműködésével valósul meg. A Központban foglalkoztatottak felett az elnök gyakorolja a munkáltatói jogokat, aki a 2014-es évtől Hanesz József személyében testesül meg. Neki lehetősége van javaslatot tenni a miniszter felé köznevelési intézmény létrehozására, átszervezésére vagy megszüntetésére, emellett közreműködik a Központ költségvetési előirányzataival, a vagyonkezelésben és használatban lévő vagyonelemekkel való hatékony gazdálkodásban. Ezen felül gondoskodik a Kormány által adott keretszámok megyén belül működő központok közötti megosztásáról. A Központ szervezésében valósult meg továbbá az ún. Klebelsberg Képzési Ösztöndíj Program, amely hozzájárul a tanári pályát választó főiskolai, egyetemi hallgatók motiválásához, valamint ezen hallgatók elhelyezkedéséhez a diploma megszerzését követően.⁴

3.2.2. A Központ gazdálkodása⁵

Az intézményfenntartó központ az Államháztartásról szóló törvény alapján részben decentralizált keretgazdálkodást folytat. A decentralizáltság tulajdonképpen azt jelenti, hogy valamennyi tankerület részben önállóan gazdálkodik. E tekintetben viszont a köznevelési intézmények teljesen elvesztették autonómiájukat, amely az átvétel egyik legnagyobb negatívumaként fogható fel. A KLIK Szervezeti és Működési Szabályzata részletesen taglalja, hogy hogyan is valósul meg a központi költségvetési szerv gazdálkodása. A Központ önálló gazdálkodási jogkörrel rendelkező területi szervei az ún.

---

⁴ 202/2012. (VII. 27.) korm.rendelet.

⁵ A Klebelsberg Intézményfenntartó Központ Szervezeti és Működési Szabályzata. Megjelenés: Hivatalos Értesítő, 2013. 33.sz.VI. fejezet: Az Intézményfenntartó Központ gazdálkodása. p. 26-29. [pdf fájl]

költséggazdák, melyek fizetési kötelezettséget vállalnak, pénzügyi ellenjegyzési és utalványozási feladatot látnak el az államháztartásról szóló törvényben meghatározott szabályok alapján. Gazdálkodásukat önállóan végzik a költségvetésben meghatározott működési és felhalmozási kereteken belül úgy, hogy szem előtt tartják a takarékoság, valamint a hatékony és gazdaságos felhasználás szempontjait. Működési célú kiadásaihoz tartoznak például a kifizetendő személyi juttatások, a munkáltatót terhelő járulékok valamint a dologi kiadások. Míg a beruházásokhoz és felújításhoz kapcsolódó kifizetések a felhalmozási célú kiadások között kerülnek elszámolásra. A gazdálkodással összefüggő számviteli és pénzügyi nyilvántartásokat maga a költséggazda vezeti, melyről beszámolási kötelezettség terheli az Intézményfenntartó Központ Gazdasági Szervezete felé, havi jelentés formájában.

Az Intézményfenntartó Központ feladat ellátásának finanszírozásához a közvagyon felhasználásának jogával rendelkezik, amelyet az állami és az önkormányzati vagyon képez, így tehát a KLIK az államtól rendelkezésére bocsátott vagyonnal, illetve a helyi önkormányzatok azon vagyonelemeivel gazdálkodik, amely felett használati vagy vagyonkezelői joggal rendelkezik. A vagyonnal való gazdálkodása során figyelembe kell venni az átadás-átvételi megállapodásban foglaltakat, illetve az alapítói okirat tartalmát, miszerint a rendelkezésére bocsátott vagyont csak meghatározott feladatok ellátásához használhatja fel. Mindezek mellett pedig az MNV Zrt.-vel kötött vagyonkezelői szerződés is tartalmaz a gazdálkodással kapcsolatos figyelembe veendő szabályokat.

Amennyiben az Intézményfenntartó Központ feladat-ellátási kötelezettsége megszűnik, tehát a továbbiakban már nem ő látja el a fenntartói feladatokat, a használatába vagy vagyonkezelésébe adott vagyonelemeket köteles a helyi önkormányzat számára visszaadni. Ezzel a vagyonnal azonban csak olyan tevékenységet folytathat, amelyből származó bevétel kizárólag a Központot illeti meg; így lehetőség adódik a működési és dologi kiadások megtérülésére. A köznevelési intézmény tevékenységéből származó bevétel kizárólag az adott köznevelési intézmény gazdálkodásán belül használható fel.

Mint korábban említettem, a KLIK költséggazdáit illeti meg a kötelezettségvállalás joga; személy szerint erre a feladatra tehát a tankerületi igazgató jogosult, kizárólag az illetékességi területén fenntartott köznevelési intézmény gazdálkodási keretein belül. Ez gyakorlatilag azt jelenti, hogy abban az esetben, ha egy iskolának valamilyen eszközre szüksége van, az intézményvezetőnek engedélykérőt kell írnia a tankerület vezetője felé. Abban az esetben, ha a tankerület vezetője egyetért az eszközbeszerzés szükségességével, kötelezettséget vállal annak kifizetésére, amely az adott intézmény számára fenntartott költségvetésből valósul meg. A kötelezettségvállalás nem csupán az eszközbeszerzésre irányuló fizetési kötelezettség vállalását jelenti, ide tartozik például a foglalkoztatási jogviszony létesítése, és egyéb szerződések megkötése a kiadási előirányzatok terhére, melyről a kötelezettségvállaló pénzügyi beszámolásra kötelezett. A tankerületi igazgató köteles a rá bízott pénzösszeget hatékonyan és gazdaságosan felhasználni úgy, hogy az a kitűzött célok megvalósítását szolgálja. Ezt a kötelezettségvállalást a pénzügyi referens ellenjegyzi, és 21 napon belül sor kerül az elbírálásra. Fontos ugyanis a kötelezettségvállalások során megvizsgálni, hogy a kifizetésre rendelkezésre áll-e a megfelelő összegű szabad előirányzat, valamint ez a fedezet a kifizetés időpontjában is biztosított lesz. A tankerületek vezetője csupán az öt millió forintot meg nem haladó beszerzésről hozhat döntést; az e fölötti kötelezettség vállalásához már a KLIK elnökének beleegyezésére van szükség.

A Központ költségvetését a Nemzetgazdasági Minisztérium határozza meg az éves költségvetési törvényben meghatározott előirányzatok alapján. Az elemi költségvetés jóváhagyása szintén a Minisztérium feladata, amely tartalmazza a Központ belső költségvetését is. A költségvetési tervezet elkészítésért a Gazdasági Szervezet és annak elnökhelyettese felel, melyet a tárgyév megelőző év november 30-ig kell összeállítani úgy, hogy a tárgyév márciusának végéig minden esetben az oktatási intézmény rendelkezésére álljon a meghatározott pénzügyi keret. A belső költségvetés azokat a kereteket tartalmazza, amelyek a területi szervek és a köznevelési intézmények feladat ellátásához előreláthatóan szükségesek. Mint minden költségvetési szerv, így a KLIK esetében is szükséges volt egy olyan vezetői-számviteli rendszer

kiépítésére és működtetésére, melyen keresztül a bevételek, kiadások, kötelezettségvállalások és követelések nyilvántartása intézményi, és feladati bontásban szabályszerűen vezethető. Fontos, hogy a költséggazdák a hatékonyság és a gazdaságosság elvének megfelelően használják fel a rendelkezésükre bocsátott előirányzatokat; ezen szempontok figyelembevételével kötelesek a feladat ellátásukat megszervezni. Amennyiben az előirányzat, vagy valamely keret módosítására kerül sor, annak felhasználásánál szem előtt kell tartani az *Államháztartásról szóló törvényben* foglaltakat.

Minden intézményvezető rendelkezik egy ún. kincstári kártyával, melynek segítségével fel tudják használni a feladat ellátás finanszírozására kapott pénzeszközöket. A naponta felhasznált pénzösszeg nem haladhatja meg a 100 000 Ft-ot, valamint az éves összeg időarányos részét sem. (Erre csak akkor van lehetőség, ha azt a gazdasági elnökhelyettes írásban engedélyezi.)

A számvitelről szóló törvény szerint a Központot a gazdálkodásáról éves beszámolási kötelezettség terheli, melynek nem csak szöveges értékelést, hanem számszaki indoklást is tartalmaznia kell, melynek elkészítéséért a Gazdasági Szervezet felel.

4. Az állami átvételről szóló törvény célja és hatályba lépése:

2012. november 26.-án az Országgyűlés elfogadta a *köznevelési feladatot ellátó egyes önkormányzati fenntartású intézmények állami fenntartásba vételéről* szóló törvényt, melynek célja a korábban már említett egységesítés, az átláthatóan működő, megfelelő közszolgáltatásokat biztosító állam feltételeinek megteremtése egy olyan köznevelési rendszer kialakításán keresztül, amely azonos esélyeket biztosít az ország valamennyi településén tanuló gyermek számára. A törvény célja továbbá a köznevelési feladatellátás szakmai színvonalának emelése, valamint a települési önkormányzatok eltérő anyagi háttéréből fakadó területi, települési különbségek felszámolása.

5. A Tárki 2012. évi decemberi közvélemény-kutatása az állami átvételről⁶

A törvény elfogadását követően a Társadalomkutató Intézet 2012 decemberében közvélemény-kutatást hajtott végre a társadalom azon körében, melynek tagjai a törvényi rendelkezésekben érintetté váltak. A kutatás célja elsősorban azon vélemények megismerése és elemzése volt, amelyet a megkérdezettek az oktatás színvonaláról, a pedagógus életpálya-modellről, az új közoktatási rendszerről alkottak. Habár a törvény végrehajtására ekkorra még nem került sor, annak rendelkezéseit már megismerhették az érdekeltek, így mindenki kialakíthatta saját véleményét az átvétellel kapcsolatban. A közvélemények elemzésére és összehasonlítására a rendszerváltástól napjainkig terjedő időszakon belül került sor. Mivel a pedagógusok végzettsége, és a témában való jártassága eltér a lakosságétól, ezért bizonyos kérdésekben a diplomával rendelkező lakosok véleménye került kiértékelésre.

A végzett kutatásnak nem volt (és nem is lehetett volna) célja, hogy az oktatásügyön belül új politikai irányvonalakat határozzon meg, hiszen az új köznevelési rendszerről alkotott vélemények teljesen szubjektívek; ahhoz viszont segítségül szolgált, hogy az új oktatáspolitikáról a lakosság és a pedagógusok által kialakított kép megismerhetővé váljon.

A kérdőív egyik legfontosabb tárgyköre az oktatás színvonalának változása: a kutatás eredményei szerint az oktatás színvonala mind a lakosság, mind a pedagógusok véleménye alapján az elmúlt éveket vizsgálva romló tendenciát mutatott. A megkérdezett lakosság mintegy 20%-a úgy vélte 2012-ben, hogy az oktatás színvonala rossz, míg a pedagógusok körének 7%-a formált hasonló véleményt. Az oktatás színvonaláról alkotott negatív kép a rendszerváltás idejére is jellemző volt, hiszen akkoriban a lakosság 22%-a nyilatkozott romló tendenciáról. A 2012-es évben ez az érték már elérte a 40%. Ezen értékek alapján megállapítható, hogy három évvel ezelőtt a lakosság kétszer akkora része gondolta úgy, hogy az oktatási színvonal romlott az elmúlt évek során.

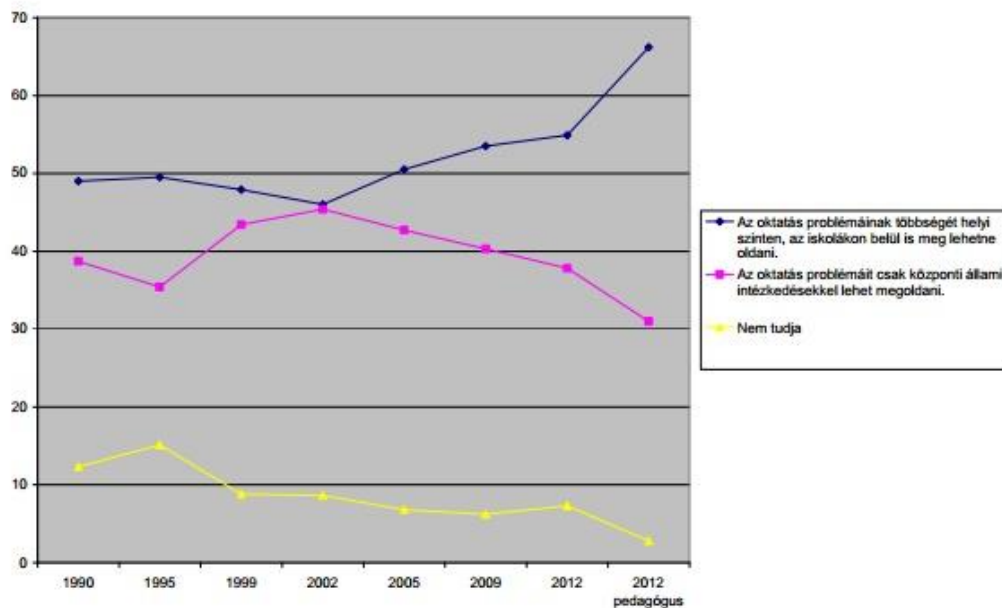
---

⁶ Lannert Judit: TÁRKI-közvéleménykutatás az oktatás területén a lakosság és a pedagógusok körében (A 2012 decemberében végzett adatfelvétel elemzése). 2012.december. p.1-31. [pdf fájl]

A romlást mutató tendencia, és a meglehetősen negatívra értékelt oktatási rendszer miatt a közvélemény szükségesnek tartotta, hogy a „közszolgáltatások” közül az oktatás területe nagyobb anyagi forráshoz jusson. A megkérdezettek közül az iskolázottabbak köre az oktatásra, míg a kevésbé iskolázottak a szociális ellátásokra fordítanak nagyobb összeget. (Az iskolázottabb személyek nyilvánvalóan nagyobb elvárásokat támasztanak a közoktatással szemben.)

A kutatás során egy másik fontos kérdéskör is felmerült: vajon az oktatáson belül jelentkező problémák **központi vagy helyi szinten** oldhatók meg a leghatékonyabban? (Hiszen a 202/2012. (VII. 27.) kormányrendelet Klebelsberg Intézményfenntartó Központ megalapításával a problémák orvoslását egy, a településeken működő oktatási intézményektől távol eső mamutintézmény hatáskörébe utalta.) A kutatás eredményei azt mutatják, hogy az elmúlt tíz évben jelentősen megnőtt azoknak a száma, akik szerint a felmerült problémákat helyi szinten kellene kezelni.

1. ábra a központi vagy helyi megoldás híveinek aránya 1990-2012 (%)

Forrás: Oktatásügyi közvéleménykutatások, 1990-2009, OKI, OFI, Tárki Oktatásügyi Közvéleménykutatás, 2012

Mindezek alapján elmondható, hogy a társadalom által is támogatott a szubszidiaritás elve, amelynek az új törvényi szabályozás teljesen ellentmond.

A kutatás további része foglalkozott a pedagógusok várakozásaival: A pedagógusok mintegy 40%-a úgy vélte, hogy a közoktatás államosítását követően biztosan nem fog

emelkedni az oktatás színvonala, míg ennek ellenkezőjével a megkérdezettek csupán 2%-a értett egyet. A megkérdezett pedagógusok mindössze 8%-a nyilatkozott úgy, hogy az államosítás révén csökkenni fog az iskolák közötti egyenlőtlenség, és pusztán 7% bízott abban, hogy az iskolák finanszírozása biztonságosabb lesz.

A közoktatás rendszerében végrehajtott reform nagy hangsúlyt fektetett a pedagógusi munka minőségének javítására különböző eszközök és intézkedések révén, a 2012-es kutatás eredményei viszont azt mutatják, hogy a megkérdezett oktatók szerint ezt a minőségi javítást számtalan tényező gátolja: az akkor nyilatkozó pedagógusok – különösen az intézményvezetők –, úgy vélték, hogy a minőségi munkavégzést legnagyobb mértékben az állami átvétel miatt bekövetkező kiszámíthatatlan oktatásirányítás akadályozza majd.

A 2012-es vizsgálat foglalkozott továbbá azzal a kérdéssel is, hogy szükség van-e a pedagógusok szerint tanfelügyelet működtetésére és külső értékelésre. A nyilatkozók 55,5%-a egyetértett a tanfelügyelet működtetésének szükségességével; közülük pedig 76% véli úgy, hogy mind az intézmény, mind a pedagógusok külső ellenőrzésére sort kell keríteni. Az általános iskolai oktatók szerint kevésbé jelentős a tanfelügyelet, az intézményvezetők azonban fontosnak tartják azt. A kutatás során az is kiderült, hogy akik szerint nem lenne szükség tanfelügyeletre, de abban az esetben, ha az mégis működne, csupán az intézmény értékelését tartanák indokoltnak, a pedagógusi ellenőrzést nem.

Noha a közvélemény-kutatás eredményei egyértelműen azt mutatják, hogy az állami átvételről a társadalom jelentős része még a törvény hatálybalépését megelőzően negatív képet alkot, s a várakozások is meglehetősen borúlátóak, ennek ellenére a fenntartóváltás 2013. január 1-jén a 2012. évi CLXXXVII. törvény hatályba lépésével megvalósult.

6. Az állami átvétel következményei a törvény rendelkezései alapján:⁷

A továbbiakban az említett törvény rendelkezései alapján szeretném bemutatni, hogy az átvétel milyen konkrét változásokat idézett elő az iskolákban.

6.1. A Központba való beolvadás folyamata:

Mivel ez a törvény az intézmények gazdálkodási jogkörében és feladat ellátási kötelezettségeiben változásokat idézett elő, ezért a további működés tekintetében szükségessé tette az alapítói okiratok módosítását. Ez a módosítás a korábbi intézményfenntartó települési önkormányzat kötelessége volt a törvény hatályba lépésének időpontjában annak értelmében, hogy az adott intézmény ettől az időponttól kezdve kizárólag önkormányzati feladatot lát el. Az alapító okirat módosításáról a törvény hatályba lépését követő 10 munkanapon belül a képviselő-testület döntött, melyről feltétlenül értesíteni kellett a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező kormányhivatalt, valamint az állami intézményfenntartó központot.

Az alapító okirat módosítását követően tehát a köznevelési intézmények már hivatalosan is- az óvodák kivételével- 2013. január 1-jén állami fenntartás alá kerültek a Központba (Klebelsberg Intézményfenntartó Központ) való beolvadással egyidejűleg. Az intézmények beolvadással való megszűnésének nyilvántartásba való bejegyzéséről a Kincstár hivatalból intézkedett. A beolvadással érintett intézmények önálló jogi személyiséggel rendelkező szervezeti egységként működnek. A Központ által fenntartott intézmények jogi személyisége csak azokra a kérdésekre terjed ki, amelyek összefüggésben állnak a szakmai önállóságukkal. Polgári jogi értelemben véve tehát a lábodi általános iskola már nem rendelkezik jogi személyiséggel, és a gazdálkodását tekintve sem minősül önálló jogalanynak. A beolvadással létrejött intézmény nyilvántartásba vétele a jogelőd intézmény OM azonosítójával valósult meg a hivatal közreműködésével. A törvény hatályba lépését követően a létrejött intézmény fenntartói jogait- vezetőik kinevezése, megbízatása, megbízás visszavonása, jogviszony megszüntetése, gazdálkodási-pénzügyi feladatok- az intézményfenntartó központ gyakorolja. A Központ feladatai közé tartozik továbbá az iskola tantárgyfelosztása, a

---

⁷ 2012. évi CLXXXVIII. törvény a köznevelési feladatot ellátó egyes önkormányzati fenntartású intézmények állami fenntartásba vételéről. 4-6.§. [2015.01.18.-án hatályos állapot szerint]

továbbképzési programok megszervezése, a pedagógiai program, SZMSZ és a házirend ellenőrzése. A köznevelési intézmények létrehozásával, átszervezésével, megszüntetésével, illetve a gazdálkodási jogkörök meghatározásával és az intézmény tevékenységi körének módosítási jogával az oktatásért felelős államtitkár rendelkezik.

Az alapító okirat és az intézmény jogi személyiségének módosítása után vegyük szemügyre az átvétel hatásait a működési feladatok tekintetében!

6.2. A működtetéssel kapcsolatos feladatok ellátása

A működtetéssel kapcsolatos feladat ellátási kötelezettségeket és jogokat a *Nemzeti köznevelésről szóló törvény 76. paragrafusa* határozza meg. 2013. január 1-jétől ezen jogok és kötelezettségek a Központot illetik meg.

Kivételt képeznek azon köznevelési intézmények, melyek működtetéssel kapcsolatos ügyeit továbbra is a települési önkormányzat látja el. A 3000 főnél nagyobb lakosságszámmal rendelkező településeken az intézmény működtetésével összefüggő feladat ellátási kötelezettség a helyi önkormányzatot terheli. Mivel Lábod község népessége mindössze 2000 fős, így ez a rendelkezés a falvat nem érintette. Az érintett települések önkormányzatának viszont lehetősége volt felmentés kérni ez alól abban az esetben, ha a gazdasági háttere és jövedelemtermelő képessége nem teszi lehetővé a feladatok ellátásához szükséges pénzeszközök biztosítását. Ez a szabály fordítva is működik: a 3000 főnél kisebb lakosságszámmal rendelkező település önkormányzata önként vállalhatja a tulajdonában lévő ingó és ingatlan vagyon működtetését, ha a működtetéssel kapcsolatos személyi és tárgyi feltételek biztosítására képes, és jövedelemtermelő-képessége lehetővé teszi önként vállalt kötelezettségének teljesítését.

A működtetőnek kötelessége mindazon feladatok ellátása, amelyek hozzájárulnak ahhoz, hogy adott ingatlanon belül a köznevelési feladatok megfelelő színvonalon és biztonságos környezetben valósuljanak meg. A Központnak gondoskodnia kell az ingatlan állagmegóvásáról, karbantartásáról és üzemeltetéséről úgy, hogy annak állapota a tűz-és munkavédelmi, valamint az egészségügyi előírásoknak maradéktalanul megfeleljen. A berendezések és eszközök rendszeres vizsgálatát a lábodi iskola esetében maga az intézményvezető végzi egy szakember közreműködésével annak érdekében, hogy azok balesetvédelmi szempontból mindig biztonságosak legyenek. Ezt a folyamatot műszaki bejárásnak nevezik. Ha az épületen belül valamilyen fejlesztést szeretnének végrehajtani, akkor annak költségeinek fedezése nem terheli a Központot, a

fejlesztéshez viszont az iskolának lehetősége van pályázati úton állami támogatásokhoz való hozzáférésre. A KLIK csupán a működtetéssel kapcsolatban felmerült közterhek és költségek viselője, így ez a központi szerv pótolja a működtetéshez szükséges eszközöket, viseli a készletek valamint a technikai berendezések üzemeltetésével, javításával, karbantartásával felmerült költségeket. Így például abban az esetben, ha a Kótai Lajos Általános Iskolában valamely eszköz meghibásodik, arról az intézményvezetőnek értesítenie kell a tankerületi igazgatót, aki döntést hoz a javítással kapcsolatban.

6.3. Az önkormányzati vagyon és annak jogutódlása

Ahogy a KLIK Szervezeti és Működési Szabályzatában foglaltak alapján említettem, a központi költségvetési szervet felhasználói jog illeti meg a közvagyon tekintetében, melynek egyik részét az önkormányzati vagyon képezi. Mivel az oktatást, mint közfeladatot 2013-tól kezdve már nem a települési önkormányzatok látják el, így az arra a célra biztosított vagyonelemek jogutódlására került sor a Központ által.

A helyi önkormányzatokról szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény rendelkezése szerint az önkormányzati vagyont képezi mindazon az önkormányzat tulajdonában álló vagyon, és az őt megillető valamennyi vagyoni értékű jog, amely az önkormányzati feladatok ellátását szolgálja. Így tehát a lábodi önkormányzat tulajdonához tartozott az államosítást megelőzően a Kótai Lajos Általános Iskola épületében található minden bútor, felszerelés, tárgyi eszköz, karbantartáshoz szükséges szerszám és az oktató-nevelő munkát segítő anyag. A köznevelési intézmények államosításának következtében az állami intézményfenntartó központot ingyenes vagyonkezelői jog illeti meg azzal az ingatlannal kapcsolatban, amely a lábodi önkormányzat tulajdonában áll, s a Központ által fenntartott általános iskola feladatainak ellátását szolgálja. A Nkt. értelmében ezen ingatlan elidegenítésére vagy megterhelésére az önkormányzatnak nincs jogosultsága. Abban az esetben, ha a köznevelési intézmény fenntartását továbbra is az Önkormányzat végzi, az oktatási célokat szolgáló, tulajdonában álló ingatlannal kapcsolatban az Intézményfenntartó Központot használati jog illeti meg. Ennek értelmében a nemzeti vagyonhoz tartozó önkormányzati tulajdon már nem az önkormányzat céljainak megvalósítását szolgálja, hanem az állami közfeladatok ellátását. A törvény ezen rendelkezésében az állami átvételt kritikusan szemlélők azt látják, hogy az önkormányzatoktól tulajdonképpen elszakították a vagyonukat; azt a vagyont, amely a helyi önkormányzatokról szóló törvény alapján ténylegesen őket

illetné meg. Az önkormányzat ténylegesen nem a vagyont veszti el, hanem az afölötti használati jogát. Dr. Szüdi János, közoktatási szakértő szerint a köznevelési intézmények vagyonának jogutódlása nem kizárólag azokra a tárgyasult vagyonelemekre terjed ki, amelyek az átadás-átvételi megállapodásban rögzítésre kerültek, hanem olyan szellemi tulajdonokra is, melyeket maga az intézmény állított elő. Habár az önkormányzati vagyon „eltulajdonítása” valóban az egyik legszigorúbb intézkedésnek számított három évvel ezelőtt, és talán károsultnak érezhetik magukat a helyi önkormányzatok, a Központ kötelezett a rendelkezésére bocsátott erőforrások racionális felhasználására. Így normál esetben nem merülhetne fel az a gyanú, hogy sor kerül a közvagyon eltékozlására.

6.4. A fenntartói feladatokat szolgáló vagyon:

Az intézmény vagyonának egy részét képezik azok a vagyonelemek, amelyek a fenntartói feladatokat szolgálják. Ide soroljuk

- a) az önkormányzati fenntartó tulajdonában lévő, az intézményi feladatok ellátását szolgáló ingó és ingatlan vagyont. Ehhez kapcsolódik Lábod községben az Iskola utca 4. szám alatt fekvő ingatlan a hozzá tartozó minden épülettel együtt, amely az általános iskolai oktatást szolgálja évtizedek óta.
- b) az önkormányzati fenntartó leltárában meghatározott ingó vagyont, beleértve minden tárgyi eszközt, felszerelést, bútort, amely az oktatás és nevelés mellett például a karbantartáshoz is szükséges.
- c) a nagyatádi tankerület szerinti települési önkormányzat ingó és ingatlan vagyonát.

A törvény úgy rendelkezik, hogy abban az esetben, ha a fent említett vagyon valamelyike nem önkormányzati tulajdonban áll, hanem bérleti vagy más szerződés alapján használatban van, a Központ jogosult a bérleti szerződésbe való belépésre.

A Kótai Lajos Általános Iskola esetében több ilyen szerződést is említhetünk. Az iskola egyik irodájában üzemel például egy olyan többfunkciós fénymásoló gép, amelynek használata az iskola és a gépet üzemeltető cég között létrejött bérleti szerződés alapján valósulhatott meg. A szerződés értelmében az iskola fedezi a fénymásolás költségeit- legyen szó akár tintapatronról, akár fénymásolópapírról-, a szerződő cég pedig mindezért cserébe „ingyenes” karbantartást és javítást végez. Az iskola területén

riasztó-és kamerarendszer is működik, amelyet a nagyatádi Szegecs Patrol Kft. üzemeltet, szintén szerződés alapján. A szerződésbe való belépés ebben az esetben is megtörtént a Központ részéről.

Harmadik példaként egy ún. szolgáltatás bérlést említenék, amely a T-Home nevű céggel megkötött szerződés alapján valósult meg az iskola internet-hozzáférhetőségének biztosítása érdekében.

Lábod község területén folyamatban van a szennyvízelvezető-csatorna kiépítése, amelynek rendszerébe az iskola is becsatlakozik. A szennyvíz elvezetése is a későbbiekben majd szerződés útján történik.

A törvény értelmében az önkormányzati fenntartónak nem kötelessége a köznevelési feladatok ellátására szolgáló ingatlan használati jogának biztosítása, amennyiben az állam ezen feladat ellátására az előírásoknak megfelelő ingatlant ajánl fel, és arról a felek megegyeznek.

Ha az önkormányzat tulajdonában álló, köznevelési feladatok ellátását szolgáló intézményen jelzálogjog áll fenn, és a jelzálog jogosultja követelésének kielégítését kéri, az önkormányzat köteles a Központ számára egy más, a feladatok ellátására alkalmas méretű és állapotú ingatlan ingyenes használatát biztosítani. Előfordulhat, hogy az önkormányzatnak nincs lehetősége egy másik ingatlan biztosítására. Ilyen esetben meg kell kísérelni a jelzálog jogosultja és a települési önkormányzat között egy olyan egyezség létrehozását, amely a jogosult követeléseinek kielégítését elhalasztja. A lábodi általános iskola épületét szerencsére nem terhelte zálogjog, így annak átadás-átvételi folyamata problémamentesen zajlott le.

6.5. Az ingó és ingatlan vagyon átadás-átvételének folyamata

Az imént említett átadás-átvételi eljáráshoz kapcsolódó szabályokat a 2012. évi CLXXXVII. törvény tartalmazza. Ezen szabályok tükrében a vagyon átadás-átvétele az önkormányzati fenntartó képviselőjére jogosult személy (tehát a képviselő testület) és a nagyatádi tankerület igazgatója közötti, 2012. december 15-ig megkötött megállapodás, és felvett jegyzőkönyv keretében valósult meg. (Egyes intézményeknél előfordult, hogy nem valósult meg a határidő végéig megállapodás. Ezekben az esetekben az oktatásért felelős miniszter az ingatlan átadásáról 2012. december 20.-áig határozatban döntött, amely ellen nem volt lehetőség a fellebbezésre. Ezen határozatban foglaltak bírósági felülvizsgálat nélkül végrehajthatóak voltak.)

A megállapodás alapját a megállapodás aláírásáig felvett, az átadó által hitelesítéssel ellátott vagyonelemtár képezte. A leltárban szereplő vagyonelemek elidegenítésére, megterhelésére és bérbe adására az önkormányzati fenntartónak már nincs lehetősége. Az átadónak kötelessége a teljességi nyilatkozattal való felelősségvállalás, miszerint a vagyonelemekkel kapcsolatosan közölt adatok a valóságnak megfelelnek, teljes körűek, és érdemi vizsgálatra bocsájthatók. A megállapodás megkötéséhez a Központ egyetértésére is szükség volt, melynek beszerzése az illetékes tankerületi igazgató feladataihoz tartozott. A megállapodás megvalósulását követően a Központ a ténylegesen használatba és vagyonkezelésbe vett vagyonelemokről jegyzőkönyvet vett fel, melynek határideje 2013. április 30. volt.

6.6. Az intézményi alkalmazottak továbbfoglalkoztatása

Három évvel ezelőtt nem csak az önkormányzati vagyon átadása keltett aggodalmat az érintettek körében: kétség merült fel a pedagógusok esetében a továbbfoglalkoztatásuk kapcsán is. Sokan tartottak attól, hogy elveszítik állásukat, vagy esetleg más intézményben kell majd tovább dolgozniuk.

Az állami intézményfenntartó központba való beolvadás és a közfeladat ellátásának átadása azonban nem érintette az intézményi foglalkoztatottak közalkalmazotti jogviszonyát és vezetői megbízatását. Az állami átvételről szóló törvény értelmében a dolgozók a Központ foglalkoztatotti állományába kerülnek. (A foglalkoztatotti állomány magában foglal minden olyan intézményi dolgozót, aki pedagógus munkakörben, pedagógiai szakértőként, pedagógiai előadó munkakörben foglalkoztatott, a nevelő-oktató munkát közvetlenül segíti. Az állományba sorolandó továbbá minden olyan technikai dolgozó is, aki a működtetéssel kapcsolatos feladatok ellátására kötelezett a nem önkormányzat által fenntartott köznevelési intézményekben.)

A törvény rendelkezése alapján a 2012/2013-as tanítási év végéig a pedagógus munkakörben foglalkoztatottak, illetve az oktató-nevelő munkát személyesen segítő dolgozók munkavégzési helyének megváltoztatására nem kerülhetett sor. Így tehát az áthelyezéssel kapcsolatban felmerült félelmek a reformmal érintett első tanévben megszűnni látszódtak. A lábodi általános iskola esetében sem változott a foglalkoztatotti létszám: nem bocsájtottak el egyetlen pedagógust sem az átszervezések miatt; minden nevelő és technikai dolgozó folytathatta az addigi tevékenységét. Habár a munkakörök jelentősebb módosítására nem került sor, az oktatók szakképesítésével kapcsolatban

azonban a törvény szigorításokat hajtott végre: a pedagógusi munkakörben foglalkoztatottaknak megfelelő szakképesítéssel kell rendelkezniük. Az előírt képesítések részletezését a *Nkt. 3. számú melléklete* tartalmazza, miszerint az általános iskola alsó tagozatán tanító, felső tagozatán történő neveléshez adott tantárgynak megfelelő szakos tanári végzettség szükséges.

Amennyiben a pedagógusi munkakörben foglalkoztatott alkalmazott nem felel meg a *Nemzeti köznevelésről szóló törvényben* és az *1992. évi XXXIII. A közalkalmazottak jogállásáról szóló* törvényben meghatározott képesítési feltételeknek, de a megfelelő képesítések megszerzése érdekében szakirányú tanulmányait már megkezdte, a képesítés megszerzéséhez szükséges időt követő tanév megkezdéséig határozott időtartamra történő kinevezéssel tovább foglalkoztatható. Abban az esetben, ha az adott közalkalmazott a reá irányadó nyugdíjkorhatárt a törvény hatályba lépésének időpontjához viszonyítva 10 éven belül betölti, mentesül a képesítések megszerzésére vonatkozó kötelezettségek alól.

Az intézmény fenntartási feladataiban közszolgálati tisztviselők és egyéb alkalmazottak is közreműködnek. Az állami átvétel következtében azok az alkalmazottak, akik az intézmény működtetésével kapcsolatos funkcionális feladatokat látnak el, szintén a Központ foglalkoztatotti állományába kerültek, a korábban említett szakmai feladatokat ellátó közalkalmazottak mellett abban az esetben, ha megfelelnek a *Kjt.*-ben és a *Kttv.*-ben meghatározott képesítéssel kapcsolatos előírásoknak. Az említett köztisztviselők jogviszonya az állami átvételről szóló törvény értelmében kormányzati szolgálati jogviszonnyá alakult át. (Ez a jogviszony a munkaszerződéssel ellentétben a munkáltató általi kinevezéssel jön létre írásban tett jognyilatkozat alapján, amelynek elfogadásáról a köztisztviselőnek írásban nyilatkoznia kell.)

6.7. Hazai és európai uniós forrásból társfinanszírozott projektek

A korábbi hiedelmekkel ellentétben tehát az iskolai dolgozóknak ténylegesen nem volt félnivalójuk a foglalkoztatásuk tekintetében. Sőt mi több! A pedagógusok esetében a béremelés is napirendi pontra került, amely egyértelműen pozitívumként tartható számon a megújult köznevelési rendszerben. A béremelés azonban feltételrendszert szabott az érintettek számára: bevezetésre került ugyanis az ún. pedagógus-életpályamodell, amely merev követelményeknek kívánta megfeleltetni az oktatókat, nevelőket. Ez a modell és még számtalan újítás projektek keretében valósult meg hazai

és uniós társfinanszírozásból. Mielőtt ezeket részletesen bemutatnám, szükségesnek tartom megvizsgálni ezen programok jogutódlását, hiszen a projektek „gazdája” az állami átvételt megelőzően a települési önkormányzat volt, így a korábban említett önkormányzati vagyon mellett ezeknek a projekteknek az átadás-átvételi eljárására is sort kellett keríteni.

Erről az intézmény átadás-átvétele során a megállapodásban kellett rendelkezni. 2013. január 1.-jétől ezen projektek projektgazdájának jogutódja a Központ. Kivételt képeznek jogutód tekintetében az olyan projektek, melyek tárgya az intézmény feladatellátásához kapcsolódó infrastrukturális fejlesztés; valamint az az eset is, melynél a Központ és a települési önkormányzat szerződéses formában megállapodást köt arról, hogy a projektgazda továbbra is az önkormányzat marad. Abban az esetben sem válik projektgazdává a Központ, ha az önkormányzat tulajdonán végzett beruházás értékével elszámolnak a felek az adás-vételi megállapodásban.

Miután a Központ által átvételre kerültek a projektek, a Központnak az átadás-átvételi megállapodás aláírását követő 30 napon belül kötelessége volt, hogy kezdeményezze a támogatási szerződés módosítását a támogatásban közreműködő szervezetnél. A kérelemhez szükségeltett az átadás-átvételi megállapodás dokumentációjának csatolása.

A jogelőd projektgazda átadta az általa igényelt támogatási előleget a Központ részére, hiszen az e pénzösszeg feletti rendelkezési jog (sem) illeti már meg a települési önkormányzatot. A támogatással kapcsolatban a jogelőd projektgazda által vállalt önrész még nem teljesített összegét a Központ költségvetésében kellett megtervezni. Ameddig azonban a megállapodást még nem írták alá, a jogelőd projektgazdának maradéktalanul teljesítenie kellett a projektben vállalt kötelezettségeit. Ennek értelmében az önkormányzatnak az aláírásig minden kifizetést teljesítenie kellett.

6.8. A törvény hatályba lépése:

Összefoglalva az állami átvételről szóló törvényt megállapítható, hogy 2013. január elsejétől a köznevelési alapszolgáltatás minősülő feladatok ellátását a települési önkormányzat helyett a Központ végzi. A feladatok jogutódlása a 2012. szeptember 30.-án hatályos közoktatási megállapodás és köznevelési szerződés alapján valósult meg. A köznevelési szerződés tulajdonképpen azt jelenti, hogy a települési önkormányzat átveheti a köznevelési feladatot ellátó intézmény működtetését az államtól. Fontos

kihangsúlyozni, hogy ez kizárólag a működtetésre terjed ki, a fenntartásra nem! A köznevelési szerződés értelmében feladatait tekintve az önkormányzat megbízottá válik, és felelősséggel tartozik az iránt, hogy ahol szükséges, megfelelő szakértelem közreműködésével lássa el működtetői feladatát. A 2012. év novemberében elfogadott állami átvételről szóló törvény legtöbb rendelkezése 2013. január elsejével; az alábbi intézkedések azonban a kihirdetést követő napon léptek hatályba: így a 2. paragrafus 5. bekezdése (az alapító okirat módosítása, amelynek az elnevezése jelenleg szakmai alapidokumentum) 2013. január 2.-án lépett hatályba.

6.9. Módosító rendelkezések, eszközbeszerzés

Ez a törvény módosító rendelkezéseket is tartalmaz, melyek a *Nemzeti köznevelésről szóló törvény 76. paragrafusában* foglaltakra irányulnak. Ezen rendelkezés szerint a működtető feladata továbbra is a köznevelés feladatának ellátását szolgáló intézmény állagmegóvása és karbantartása, a fejlesztési költségek fedezése azonban már nem tartozik a kötelezettségei közé. Az állami intézményfenntartó központ által fenntartott intézmények esetében a Központnak lehetősége van külön jogszabályban meghatározott eszközök, felszerelések és tanszerek beszerzésére; kizárólag az erre a célra meghatározott költségvetési kereteken belül. Ez a beszerzés az intézményvezető javaslatára kezdeményezhető, amelyhez az állami fenntartó központ hozzájárulása is szükségeltetik. Egyszerűen fogalmazva tehát abban az esetben, ha az általános iskolának valamilyen eszközre van szüksége, az intézményvezetőnek írásban tett engedélykérővel kell a nagyatádi tankerület igazgatójához fordulnia, akinek a beleegyezésére van szükség a tényleges beszerzéshez. Az eszközök között megkülönböztetünk kis (100 ezer Ft alatti) és nagy értékűt (100 ezer Ft feletti). Ha az iskolának kis értékű eszköz beszerzésére van szüksége, az intézményvezetőnek árajánlatot kell kérnie egy cégtől az eszközre vonatkozóan. Ha nagy értékű eszközbeszerzést tervez az iskola, három ilyen árajánlatot igénylésére kel sort keríteni. Ezenfelül egy ún. engedélykérő megírására is kötelezett az intézmény vezetője, amelyet a nagyatádi tankerület igazgatójához az árajánlatokkal együtt el kell juttatnia. Az elbírálás ideje 21 napot ölel fel. Ha az engedélykérőt és az árajánlatot a tankerület igazgatója elfogadja, kötelezettséget vállal az igényelt eszköz beszerzésére, amely a pénzügyi referens által kerül ellenjegyzésre. A tanszerek beszerzése a korábbi években az IPR (Integrációs Pedagógiai Rendszer) pályázati támogatás keretein belül valósult meg. A tanszereket az általános iskola jelenleg a Papír-Király Irodaszer-Nyomtatvány

Bolt Pro Format Kft.-től vásárolja. A Klebelsberg Intézményfenntartó Központ korábban a közoktatási intézményeket arra utasította, hogy írjanak egy listát arról, hogy mi az, amire a működéshez általában szükségük van. Az iskolák nyilatkozata alapján a KLIK létrehozott egy ún. központi beszerzési listát, amelyben a fenntartó azt is meghatározza, hogy mit honnan lehet beszerezni. Számomra érdekes, és emiatt említésre méltónak tartom, hogy a KLIK kötelezővé tette az iskolák számára bizonyos termékek a Büntetés-végrehajtás Országos Főparancsnokságán, (továbbiakban: BVOP) mint ellátó szervén keresztül történő beszerzését. Ez tulajdonképpen azt jelenti, hogy a legtöbb olyan eszközt, amelyet a börtönökben gyártanak, az intézményeknek a BVOP-tól kell megrendelniük. Bármennyire is bizarrnak tűnik első hallomásra, az intézmények számtalan termékhez hozzájuthatnak a fegyházakon keresztül: legyen szó toalettpapírról, szalvétáról, polcról, vagy papíráruról- amelyet a lábodi általános iskola ténylegesen a BVOP-n keresztül rendel meg.

A működtetőnek mindemellett lehetősége van az intézménybe járó tanulók lakóhelye szerinti illetékes önkormányzatoknál működési hozzájárulások igénylésére. Lábod község önkormányzatának egyik ilyen hozzájárulása például a korábban említett szennyvízberuházás, az általános iskola szennyvízelvezető-rendszerbe való becsatlakozásának finanszírozása. Emellett az iskola épületén végrehajtott fejlesztések során kiépítésre került a gazdasági bejárat felől egy olyan elektromos tolókapu, amely beépített kódos beléptető-rendszerrel van ellátva. A kapu beszerzésével és beépítésével kapcsolatban felmerült költségek ötven százalékát a helyi önkormányzat, míg másik felét az Intézményfenntartó Központ finanszírozta az iskola saját bevételeiből.

7. A köznevelés rendszerében végrehajtott további reformok:

Az imént bemutatott törvényen túl az állami fenntartásba vétel folyamata még számtalan változást idézett elő a közoktatás rendszerében. Nem csak a gazdálkodás, fenntartói feladatok és az oktatók foglalkoztatási feltételeinek területén került sor módosításokra.

7.1. Ellenőrzés a köznevelésben

Kiemelt jelentőséggel bír azóta az ellenőrzési intézkedés, melynek számtalan formája van az ellenőrzés tárgyát és végrehajtóját tekintve. A köznevelés tárgya alatt elsősorban az oktatási intézményekben foglalkoztatottakat értjük; e tekintetben említésre méltó a szigorított szakmai ellenőrzés folyamata, amely nem csak a pedagógusok, oktatók

körére terjed ki, hanem az intézmény vezetőjére is, aki egyébként maga is rendelkezik ellenőrzési jogkörrel az általa vezetett intézményben. Vegyük szemügyre először, hogy a köznevelésről szóló törvény mit sorol az ő feladat- és hatáskörébe annak érdekében, hogy tisztában legyünk azokkal a követelményekkel, melyeknek az ellenőrzés során maradéktalanul meg kell felelnie!

7.1.1. Az intézményvezető kötelességei⁸

Az intézményvezető elsődleges feladata, hogy biztosítsa az általa vezetett intézmény szakszerű és törvényes működését, ezenfelül pedig kezeli a fenntartó által rendelkezésre bocsátott eszközöket. Mint vezető, hatáskörébe tartozik a munkáltatói jogok gyakorlása az intézmény valamennyi dolgozója felett. Döntési jogkörének tekintetében döntést hoz minden olyan ügyel kapcsolatban, amit a jogszabályok nem utalnak más hatáskörébe. Az intézményvezető felelősséggel tartozik az intézmény szabályainak elkészítéséért és a pedagógiai program jóváhagyásáért; eljár az intézmény képviselőjében, vezeti a nevelőtestületet, és a testület döntéseinek előkészítését, valamint azok szakszerű végrehajtását is megszervezi. Önálló költségvetéssel rendelkező intézmény esetében a költségvetési kereten belül a működéshez szükséges személyi és tárgyi feltételek biztosítása is a feladatkörébe tartozik. Az oktatási intézményekben ma már nagy hangsúlyt fektetnek a gyermek-és ifjúságvédelem megszervezésére, amely szintén az intézményvezető feladata.

Gyermek-és ifjúságvédelem alatt értjük mindazon tevékenységeket, melyek arra irányulnak, hogy az intézmény tanulóit sem származása, etnikai hovatartozása, sem pedig más szempontokból ne érje hátrányos megkülönböztetés. Szűkebb értelemben véve jelenti azon iskola által megszervezett teendőket, amelyek a tanulók környezetében, családjában felmerülő veszélyeztető körülmények mérséklése, megszüntetése érdekében végrehajtandók. A Kótai Lajos Általános Iskolában Molnár Ferencné felel a gyermek-és ifjúságvédelmi feladatok ellátásáért.

---

⁸ 2011. évi CXCV. törvény a Nemzeti köznevelésről. 69.§ 1. bek. [a 2015.01.26.-án hatályos állapot szerint]

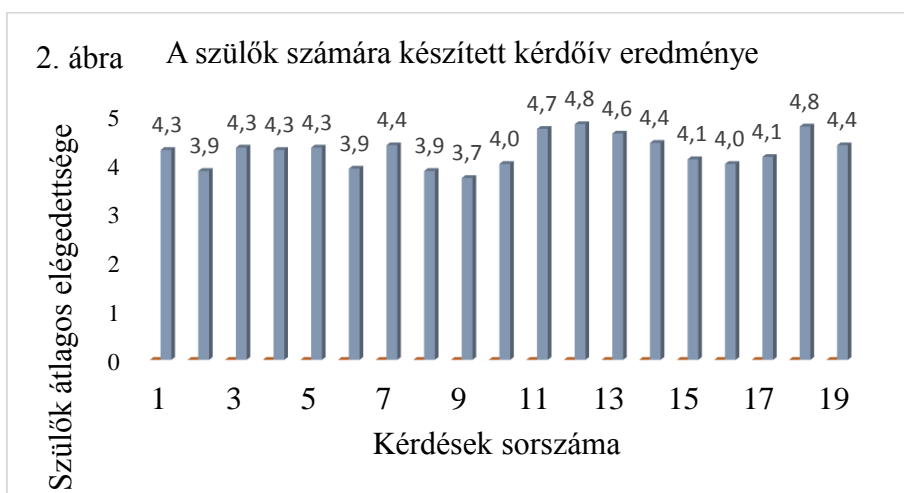
7.1.2. Az intézményvezető ellenőrzési jogköre⁹

Mint említettem, az intézményvezető maga is rendelkezik ellenőrzési jogkörrel. Ezalatt értjük a pedagógusi etika szabályainak betartásának ellenőrzését, továbbá az intézményen belül végzett nevelő-oktató munkának értékelését; szükség esetén a megfelelő szakértő közreműködésével. A Kótai Lajos Általános Iskola esetében az intézményvezető a nevelő-oktató munka, valamint maga az intézményvezető munkájának értékelése érdekében online kérdőívet hozott létre a nevelők és a szülők számára. A kérdések részben azonosak, részben pedig eltérőek voltak a két megkérdezett csoport körében. A szülők számára összeállított online kérdőívet 21 fő töltötte ki, amely a 2013/2014-es tanévben az intézményben tanuló 191 főhöz képest rendkívül alacsony érték. Véleményem szerint a kitöltők alacsony számának oka a tanulók hátrányos szociális helyzetében keresendő: közülük ugyanis nagyon kevesen rendelkeznek internet-hozzáféréssel. Ennek ellenére viszont a megkérdezettek válaszaiból is elemezhető a szülői elégedettség. A kérdéskör kiterjedt többek között a pedagógusok tanítási módszereinek milyenségére, a diákok tantárgyi értékelésének megfelelőségére, a tanulók felzárkóztatására, az iskola és a szülők közötti kapcsolattartásra és információáramlásra. A válaszadás egytől ötig terjedő pontozási skálán történt annak megfelelően, hogy a válaszadó mennyiben ért egyet a kérdőívben leírt állításokkal. A szülők számára mindössze egy 20 kérdésből álló kérdőív készült, melyből az első 19 kérdés pontozós, az utolsó pedig egy véleménykifejtő volt. A megadott válaszokat kiértékelve megállapíthatjuk, hogy a kérdőívet kitöltő szülők elégedettsége a skálán egy 4,3-as átlagértéket vesz fel, amely azt jelenti, hogy ők a nevelő-oktató munkával többségében meg vannak elégedve. Tehát a szülők úgy gondolják, hogy a pedagógusok munkája többnyire tükrözi a pedagógiai programban meghatározott alapelveket, szerintük az iskola nagy hangsúlyt fektet a környezettudatos nevelésre, segít a felzárkóztatásban, az egészséges életmódra való nevelésben és a hazaszeretet megerősítésében. A legjobb értékelést a környezettudatossággal kapcsolatos állítás kapta, miszerint az intézmény nagy hangsúlyt fektet a környezettudatos életmódra való nevelésre. Ezt az állítást a válaszadó szülők átlagosan 4.8-as pontozással értékelték, ami rendkívül pozitív. A „legnegatívabb” eredmények a

---

⁹ 2011. évi CXCV. törvény a Nemzeti köznevelésről. 69.§ 3,4. bek. [a 2015.01.26.-án hatályos állapot szerint]

diákcsoportok közötti együttműködés és előítélet-mentességgel, az egyéni képességek kibontakoztatásának elősegítésével és a tehetség kibontakoztatásával kapcsolatban tett állítások esetén születtek. Fontos megjegyezni, hogy ez nem feltétlenül jelent rossz eredményt, hiszen az előbbi témákkal kapcsolatban tett állításokkal az átlagos 3.7-3.9-es pontozás alapján általában egyetértenek a szülők. A kérdőívre adott válaszok kiértékelésre kerültek, melynek átlagolt eredményét az alábbi ábra mutatja:

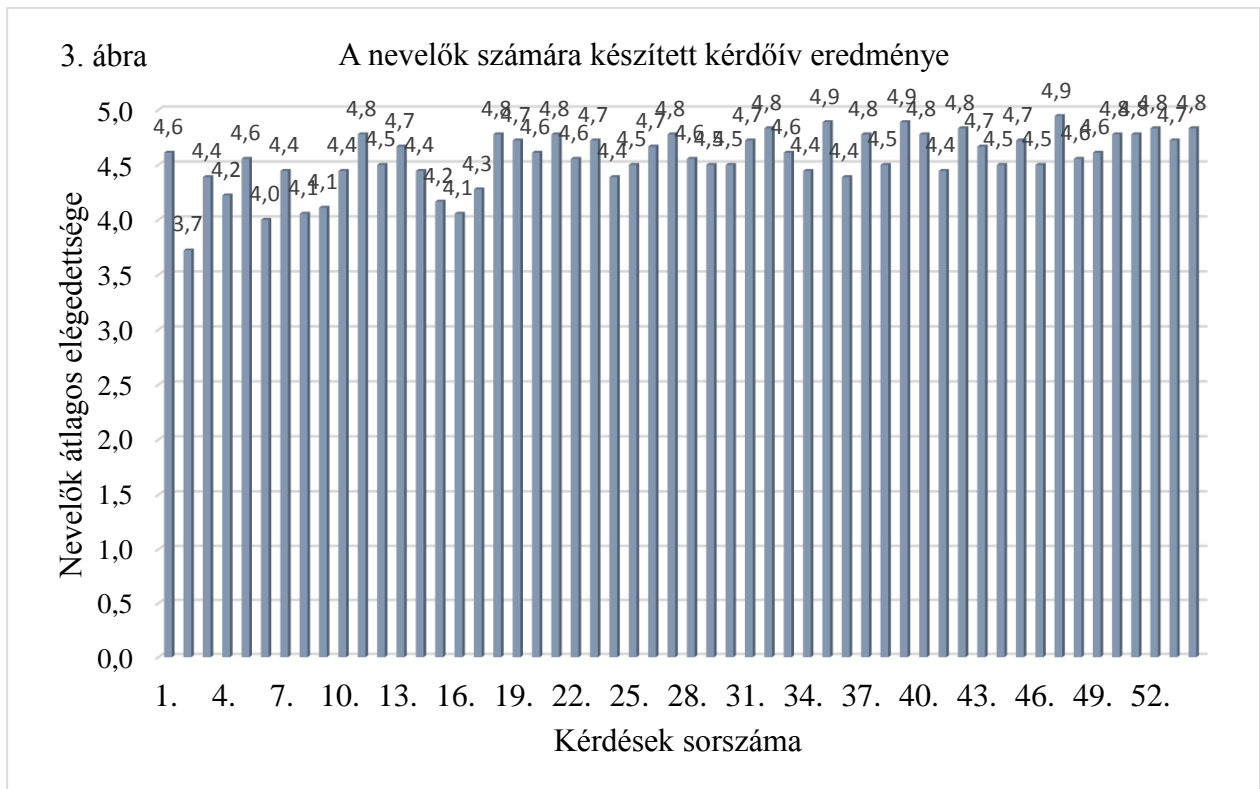
Forrás: Saját szerkesztés a Kótai Lajos Általános Iskolában a szülők számára készített elégedettséget mérő kérdőív eredményei alapján, 2015. január

A köznevelési intézményben nem csak a nevelő-oktató munkát végző pedagógusok szakmai ellenőrzésére és értékelésére kerül sor: a törvény által lehetőség nyílik az intézményvezető munkájának értékelésére, megbízatásának második és negyedik évében a nevelőtestület és a szülői munkaközösség által szervezett kérdőíves felmérés alapján. A lábodi általános iskolában erre is sor került az előző tanévben. A nevelők számára egy 55 kérdésből álló kérdőív került összeállításra, mely a szülőkéhez hasonlóan egy pontozó skálán egytől ötig terjedő válaszadási lehetőségeket tartalmazott. A szülők számára összeállított kérdőívben tett állításokat ez a kérdéssor is tartalmazta, így a nevelők voltaképpen saját magukat és egymást is értékelhették. A válaszadó pedagógusok száma 18. A megadott válaszok kiértékelése alapján a nevelők esetében szintén egy 4,3-as átlagértéket kapunk, amely a szülők válaszáinál egy egytizedes nagyságú, pozitív különbséget jelent. A nevelők esetében a legalacsonyabb pontszámot a második állítás kapta, miszerint a pedagógusok a tanulók érdeklődését kiváltó tanítási módszereket alkalmaznak. A kiértékeléskor egy 3,7-os átlagértéket kapunk; szöveges

értékelés alapján ezzel az állítással csak általában értenek egyet a nevelők. Átlagosan a legmagasabb pontszámmal a 11. és a 18. állítást értékelték: a nevelők szerint az iskola megfelelő számú tanórán kívüli tevékenységet szervez a diákok számára- legyen az szakkör, egyéb foglalkozás, vagy közösségi program. Másrészt pedig úgy gondolják a pedagógusok, hogy az intézményvezető jelenléte meghatározó az általános iskolában. A kérdéssor második része az intézményvezető munkájára vonatkozott. Első ízben arra vonatkozóan adhattak választ a pedagógusok, hogy „vezetőjük” mennyiben segíti az ő szakmai fejlődésüket, folyamatos-e az ő ellenőrző-értékelő tevékenysége, és annak eredményeiről visszajuttatja-e az információt a nevelők felé; valamint azt is értékelhették a nevelők a kérdőív második részében, hogy mennyire hatékony az intézményen belüli szakmai munkaközösségek működése. Ebben a részben átlagosan a legmagasabb pontszámmal a 27. és a 21. állítást jellemezték. A nevelők úgy gondolják, hogy az intézmény vezetője nagy hangsúlyt fordít az ő szakmai fejlődésükre, illetve nyitott a többi oktató felé, véleményüket, jó ötleteiket támogatja.

A kérdéssor következő része a vezető alkalmazottainak hatékony irányítására, világos iránymutatására, motiváló készségére és az értékelések eredményeiről való visszacsatolásra vonatkozott. A nevelők meglehetősen pozitívról értékelték az imént említett, intézményvezető általi feladatvégzést. A 4,63-as átlagértékből adódóan mondhatjuk azt is, hogy a pedagógusok szinte teljes mértékben úgy gondolják, hogy a vezető megfelelő eszközökkel motiválja az alkalmazottait, az ő munkájukról létrehozott értékelésről pedig eljuttatja az információt az értékeltek felé. A leginkább azzal értettek teljes mértékben egyet a válaszadók, hogy az intézményvezető szem előtt tartja az intézmény célkitűzéseit azokban az esetekben is, melyekben egy-egy csoportcél meghatározására kerül sor. A negyedik részben az igazgató helyzetfelismerésének és kreativitásának értékelésére vonatkozóan olvashatunk állításokat. Az értékelés alapján örömmel jelenthetjük ki, hogy a nevelők abszolút úgy gondolják, hogy iskolaigazgatójuk rugalmas, fantáziadús és kreatív, ezen felül pedig nyitott a pályázati források bevonására. Az ötödik rész kiértékelt válaszaiból levonható az a következtetés, hogy az iskola igazgatója tárgyilagosan és a valóságnak megfelelően értékeli kollégái tevékenységét, ezen felül pedig támogatja a tőlük származó fejlesztő célú ötleteket, javaslatokat. A válaszadók 56% teljes mértékben egyetért azzal az állítással, hogy az intézményvezető elismeri, ha valamilyen hibát ejt. A válaszadó pedagógusok mintegy 94%-a úgy véli, hogy az intézmény vezetője nagy figyelmet fordít a tevékenységéhez

kapcsolódó új információk megszerzésére. A kérdéssor legutolsó részében az igazgató munkatársaival való kapcsolatát, együttműködő készségét, kommunikációs készségét és külső szervekkel, személyekkel való kapcsolattartását értékelték a nevelők. Az eredmény meglehetősen pozitív: a skálán jelölt pontozás alapján a kérdéssor utolsó része 4,76-os átlagos értéket vesz fel; a pedagógusok tehát szinte teljes mértékben elégedettek az intézményvezető kommunikációs készségével, és a munkatársaival való kapcsolattartásával. Az elégedettséget mérő kérdőív eredményeit az alábbi ábra mutatja:

Forrás: Saját szerkesztés a Kótai Lajos Általános Iskolában a nevelők számára készített elégedettséget mérő kérdőív eredményei alapján, 2015

7.1.3. A szakmai ellenőrzés¹⁰

A köznevelési intézményekben folyó nevelési-oktatási munka szakmai ellenőrzését az Oktatási Hivatal közreműködésével az oktatásért felelős miniszter is kezdeményezheti. Ez az ellenőrzés tulajdonképpen a pedagógusok szakmai tevékenységével kapcsolatos különböző mérések és elemzések elkészítését jelenti, ami nem csak megyei vagy térségi, hanem országos szinten is elrendelhető. Ebben az esetben a felmerült költségek

¹⁰ Pedagógiai-szakmai ellenőrzés. Oktatási Hivatal. [online] Hozzáférés: http://www.oktatas.hu/kozneveles/ellenorzesek/szakmai_ellenorzes

az oktatási minisztériumot (ma már a Nemzeti Erőforrások Minisztériumát) terheli. Országos szintű szakmai ellenőrzés úgy végezhető, hogy előtte azt az oktatásért felelős miniszter előírja a tanév rendjét tartalmazó rendeletében. Ennél az ellenőrzéstípusnál a kormányhivatalok is közreműködnek, akik szerződést kötnek az ellenőrzést végző szakértőkkel. A vizsgálat maga öt évet ölel fel, és elsősorban fejlesztő célú; a vizsgálat végén létrehozott értékelések hozzájárulnak ahhoz, hogy a pedagógusok tárgyilagos visszajelzést kapjanak munkájukról, és a későbbiekben könnyebb legyen számukra a szakmai fejlődés. Nyilvánvalóan másként érinti a szigorított szakmai ellenőrzés az ellenőrzést végzőket és az ellenőrzött foglalkoztatottakat. Elgondolkodtató, hogy vajon milyen hatást fejtett ki a szigorítás az ellenőrzés alá vont oktatók körében: a folyóiratokból értesülve javarészt riadtan fogadták a pedagógusok a merevebb ellenőrzés hírért, hiszen az előírt követelményeknek meg kell felelnie annak, aki megszeretné tartani jelenlegi munkahelyét.

A fent említetteket összegezve tehát megállapíthatjuk, hogy a pedagógiai szakmai ellenőrzés tulajdonképpen három típusát különböztetjük meg attól függően, hogy azt az intézményvezető, a fenntartó, vagy az oktatásért felelős miniszter kezdeményezi.

A továbbiakban részletesen szeretném bemutatni, hogy hogyan is zajlik egy ilyen szakmai ellenőrzés.

Az ellenőrzés végrehajtása előtt 7 nappal sort kell keríteni az ellenőrzés kezdeményezője, vezetője és az intézmény vezetője közötti egyeztetésre arról, hogy az ellenőrzés milyen formában, mely időpont(ok)ban, milyen időtartamon belül, és mely módszerek alkalmazásával végrehajtható. Abban az esetben, ha a szakmai ellenőrzést az oktatásért felelős miniszter kezdeményezi, a végrehajtás előtt 7 nappal köteles értesíteni arról a köznevelési intézmény fenntartóját. Az ellenőrzés során tett megállapításokról értesíteni kell az ellenőrzés minden érintettjét, kezdeményezőjét, és a fenntartót. A megállapítások kötelező közzétételét a köznevelési intézmény honlapján jogszabály írja elő, amely kizárólag a személyiség védelmére vonatkozó szabályok keretein belül valósítható meg.

Az országos szintű szakmai ellenőrzés az oktatásért felelős miniszter hatáskörébe tartozik, melyre öt évente ismétlődően kerül sor. Az ellenőrzés legfőbb célja a pedagógusi munka minőségének javítása, a külső, egységes kritériumok alapján történő értékelés segítségével. Legfőbb módszerei közé tartoznak az óralátogatások és a

pedagógiai dokumentumok vizsgálata. Az ellenőrzést legalább három szakértő végzi, akiknek rendelkezniük kell a jogszabályokban meghatározott képesítésekkel, és az ott meghatározott feltételeknek eleget kell tenniük. Nincs jogosultságuk a köznevelési intézményen belül sem döntéshozatalra, sem pedig intézkedésre; csupán jegyzőkönyvet készítenek az ellenőrzés során tett megállapításaikról.

A köznevelésben végrehajtott ellenőrzés nem csupán a pedagógusok és az intézményvezető munkájára terjed ki, hanem magára az egész intézményre is. Az intézmény ellenőrzése a pedagógiai program megvalósulásának vizsgálatára irányul; s végrehajtására szintén öt évente kerül sor, egy ún. megyei ellenőrzési terv segítségével. Módszerei közé tartozik a nevelőtestület és a szülői munkaközösség körében megszervezett kérdőíves felmérés, a fenntartó értékelése, az intézményvezető által készített intézményi önértékelés, illetve a nevelőtestület tagjaival készített interjúk.¹¹

7.1.4. Az intézményi gazdálkodás módja, ellenőrzése, saját hatáskörben kiszabott díjak

Emellett különös figyelmet kell fordítani az iskolák gazdálkodására is. A 2013-as év elején hatályba lépő törvényi rendelkezések értelmében az oktatási intézmények már nem folytatnak önálló gazdálkodást, költségvetésüket már nem az intézményvezető készíti el a település polgármesterével együttműködve, hanem a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ. Ez a központi szerv ellenőrzi az intézményi gazdálkodást, meghatározza az intézmény által kérhető térítési díjakat, valamint a szociális alapon nyújtható kedvezmények feltételeit is. Az étkeztetéssel kapcsolatos térítési díjak beszedése a lábodi önkormányzat feladat ellátási kötelezettségei közé tartozik. Az étkeztetésen kívül még két iskolai rendezvénnyel kapcsolatban merül fel díjfizetés: egyrészt sor kerül a farsangi bálon belépődíj beszedésére, melyet az étel-és italárusítással együtt a Szülői Szervezet végez, másrészt pedig minden évben megrendezésre kerül a Szülők-Nevelők bálja, a Szülők a Gyermekekért Alapítvány által. A bálon történő díjszedésre az alapítványi tagok jogosultak Ellenőrzési jogköre viszont nem csak az intézményi gazdálkodásra terjed ki, hanem a szakmai munka eredményességének vizsgálatára, továbbá arra is, hogy a működés törvényes keretek

---

¹¹ 2011. évi CXCV. törvény a Nemzeti köznevelésről 83.§ g,h,i bek. [a 2015.01.27.-én hatályos állapot szerint]

között valósuljon meg. A KLIK betekintést nyerhet az intézmény alapvető dokumentumaiba: a pedagógiai programjára, a házirendre, illetve a Szervezeti és Működési Szabályzatra terjed ki eme jogkör. Az intézmény vezetője felett munkáltatói jogok gyakorlójának minősül: az intézményvezető kinevezése, megbízatása, megbízatási jogviszonyának megszüntetése is a Központ jogkörébe tartozik.

Az intézményekben kötelező (lenne) az Etikai Kódex alkalmazása is, jelenleg azonban még nincs egységesen elfogadott etikai szabályzat.

7.2. Köznevelés Információs Rendszere (KIR)¹²

A köznevelési rendszer megújulásának egyik lépcsőfoka volt a Köznevelés Információs Rendszerének fejlesztése és korszerűsítése. A KIR egy olyan, az Oktatási Hivatal által működtetett elektronikus nyilvántartó és adatszolgáltató rendszer, amely nyilvántartást vezet többek között a köznevelési intézményekben foglalkoztatottakról, gyermekeiről, tanulóiról, fenntartói adatokról, hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulókról; ezen felül pedig különböző szolgáltatásokat nyújt a köznevelési intézmények, tankönyvkiadók számára, valamint adatot szolgáltat a kormányhivatalok és jegyzők felé. Alapvetően két fajtáját különböztetjük meg: a rendszer régebbi változata szakmai jellegű információkat szolgáltat a köznevelési intézményekkel kapcsolatban, míg az új változat foglalkoztatással kapcsolatos számfejtéseket is tartalmaz a szakmai anyagok mellett. Az állami átvételt követően a Kótai Lajos Általános Iskola kivált a Kutas-Lábod Mikrotérségi Társulásból, majd jogutóddal megszűnt. Az újonnan létrejött intézmény rendelkezésére bocsátott az Oktatási Hivatal egy új OM-azonosítót és egy ún. mesterjelszót, amellyel az intézményvezető, az iskolatitkár és az igazgató helyettese hozzá tud férni az információs rendszerhez egy online felületen. A rendszerhez való hozzáférés a pedagógusok számára alapvetően nem biztosított, de az intézményvezető lehetővé teheti azt meghatározott modulokat illetően. Például az általános iskola esetében az Igazgató Úr biztosítja a nyolcadikos tanulók osztályfőnökeinek a továbbtanulással kapcsolatos dokumentumokhoz való hozzáférhetőségét. Az intézmény többi pedagógusának a tankönyvekkel kapcsolatos modulokhoz van hozzáférési jogosultsága.

---

¹² A köznevelés információs rendszere. Oktatási Hivatal. [online] Hozzáférés: <http://www.oktatas.hu/kozneveles/kir>

7.3. A köznevelésben megvalósuló uniós projektek:

Az információs rendszer innovációja mellett elengedhetetlen azon uniós projektek lényegre törő bemutatása, amelyek révén a Kótai Lajos Általános Iskola jelentős fejlődést ért el akár a pedagógusok szaktudása, akár a környezeti fenntarthatóság vagy a könyvtári szolgáltatások terén; hiszen az új köznevelés rendszerében elengedhetetlen az intézmény eszközeinek korszerűsége, és az oktatók megfelelő, folyamatosan bővített szaktudása.

A lábodi általános iskolában négy kiemelt jelentőségű projekt megvalósítására került sor az elmúlt években. Az egyik ilyen projekt az ún. TIOP 1.2.3. *Társadalmi Infrastruktúra Operatív Program*, amelynek keretében lehetősége adódott a köznevelési intézménynek könyvtári szolgáltatásainak fejlesztésére. A projekt egyébként az Új Széchenyi Terv részét képezi és hozzájárul a könyvtárak infrastrukturális és kommunikációs kiépítettségének bővítéséhez annak érdekében, hogy ezzel is támogassák a tanulni vágyókat. Az iskolai könyvtárak fejlesztésére összesen 322.595.337 Ft állt rendelkezésre. A projekt megvalósításához szükséges pénzügyi forrást a Magyar Köztársaság és az Európai Regionális Fejlesztési Alap társfinanszírozásban biztosította a pályázók részére. A programra olyan köznevelési intézmények adhatták be pályázatukat, amelyek magyarországi székhellyel rendelkeztek, és amelyek ellen nem indítottak esődeljárást. Az intézmény méretére és karakterére vonatkozóan a pályázati felhívás nem tartalmazott meghatározott feltételeket. A pályázó iskola pályázatával hozzájárult ahhoz, hogy a Kincstári monitoring rendszerben vezetett nyilvántartásokban található adataihoz bizonyos szervek hozzáférhetnek: például a támogatást folyósító szervezet és a Nemzetgazdasági Minisztérium. Az infrastrukturális fejlesztés révén olyan különleges könyvtári szolgáltatások kialakítására is sor került, amelyek a fogyatékosokkal élők által igénybe vehetőek. A pályázati felhívás három ilyen speciális szolgáltatást tartalmazott, melyből az iskolának kötelező volt egyet kiválasztani: a felsorolt szolgáltatásokhoz kapcsolódtak különböző informatikai eszközök (Braille-nyomtató, Braille-kijelző, felolvasógép), a könyvtárhasználatot megkönnyítő egyéb eszközök (hangos lift, Braille feliratok) illetve az iskola épületén belüli átalakítás és korszerűsítés, amely a pályázat elszámolható költségeinek 25%-át nem haladhatta meg. A nyertes pályázat segítségével az iskolának lehetősége nyílt többek között operációs rendszerek, felhasználói szoftverek, vékonykliens illetve valamilyen választott hardver (nyomtató, scanner stb)

beszerzésére. Az iskolának kötelezően teljesítenie kellett a megnyert pályázattal az esélyegyenlőség és a fenntarthatóság elvei által előírt követelményeket: meg kellett felelnie az infokommunikációs akadálymentesség és az eszközök beszerzése során a környezetvédelmi szempontoknak. A projekt megvalósításának időtartamára kötelessége volt az intézménynek egy projektmenedzser és egy pénzügyi vezető alkalmazása, akik bérköltsége a projekt elszámolható költségeinek részét képezte. Mint említettem, a pályázat keretében épületen belüli korszerűsítésre is lehetőség nyílt, ez azonban nem terjedt ki például bútorok beszerzésére vagy a már meglévő eszközök karbantartására¹³.

A második kiemelt jelentőségű, az általános iskolában megvalósult pályázat a KEOP 6.1.0 Környezet és energia operatív program, amely szintén az Új Széchenyi Terv részét képezi, melynek megvalósítására a 2009-2012. évig terjedő időszakban került sor. A támogatás elősegítette a fenntartható életmód és a környezettudatosság elterjesztését információs eszközök által. Ez a program tulajdonképpen egy kampánytevékenységet foglalt magába, amelynek célcsoportjait a társadalom valamennyi tagja képezte. Így a pedagógusok és oktatási szakemberek szemléletváltatásához hozzájárult a környezeti fenntarthatóság tekintetében. A lábodi általános iskolának a pályázati útmutató értelmében kötelessége volt meghatározott támogatott iskolai rendezvények keretében a környezetvédelemmel kapcsolatos filmek vetítése, online oldalak bemutatása, amelyeket egy előre meghatározott listából választhattak ki a pedagógusok. Mindemellett csoportfoglalkozás és vetélkedő lebonyolítására is szükség volt, melyekből az ökológiai lábnyom kiszámítása sem maradhatott el. A Kótai Lajos Általános Iskola esetében a pályázatot megelőzően is nagy hangsúlyt fektettek a környezettudatos nevelésre, amelyhez kapcsolódó legrangosabb iskolai rendezvény a minden évben megrendezésre kerülő április 22.-ei Föld napja. A korábban feldolgozott kérdőívek eredményeiből is jól látszik, hogy a köznevelési intézmény kiemelt feladatának tartja a tanulók környezetvédelemre irányuló viselkedéskultúrájának kialakítását és fejlesztését. A KEOP 6.1.0 projektre fordított összeg egyébként összesen egy milliárd forintot tesz ki.¹⁴

---

¹³ Pályázati felhívás a Társadalmi Infrastruktúra Operatív Program keretében Könyvtári szolgáltatások összehangolt infrastruktúrafejlesztése – „Tudásdepó Expressz” támogatására Kódszám: TIOP – 1.2.3/11/1.

¹⁴ Pályázati felhívás a Környezet és Energia Operatív Program keretében „A fenntartható életmódot és az ehhez kapcsolódó viselkedésmintákat ösztönző kampányok

Végül egy olyan pályázatot mutatnék be röviden (TÁMOP 3.1.4), amely szintén a Széchenyi 2020 Fejlesztési Tervhez kapcsolódik: a rövidítés a Társadalmi Megújulás Operatív Program azon részét jelöli, amely az innovatív iskolák fejlesztéséhez járult hozzá. A köznevelési intézménynek hat tématerülethez kapcsolódó feladatokra volt lehetősége pályázni: szaktárgynak megfelelő továbbképzésre, az iskola nevelő-oktató módszertanának innovációjára, egészséges és környezettudatos életmódra való nevelésre irányuló iskolai rendezvények megvalósítására, együttműködési kötelezettségekre, valamint olyan eszközök beszerzésére, amelyek megkönnyítik az egész napos oktatást illetve a mindennapos testnevelést. Az alábbi felsorolt témacsoportok közül a Kótai Lajos Általános Iskola a szaktárgyú továbbképzést választotta, amelynek révén megvalósult a pedagógusok szakmai fejlődése és az oktatási módszerek korszerűsítése. A TÁMOP 3.1.4. elnevezésű pályázat is előírt a köznevelési intézmények számára bizonyos kötelezően megvalósítandó tevékenységeket a választott témával kapcsolatban. A tevékenységcsoportok között nem volt lehetősége azonban az intézménynek választásra; mindhárom csoportból legalább egy előírt feladatot teljesítenie kellett a pályázaton elnyert pénzügyből. Ebben a témacsoportban továbbképzéseken való részvételt tett kötelezővé a pályázat: infokommunikációs technológiák, szaktárgyi, és megújuló tartalmi szabályozókhoz kapcsolódó továbbképzéseken vettek részt az iskola pedagógusai.

A projektre fordított összeg mintegy 15 130 000 000 forintot ölelt fel. Ezt a pénzügyi forrást az Európai Szociális Alap és Magyarország biztosította társfinanszírozás formájában.¹⁵

7.4. A pedagógus-életpályamodell¹⁶

Mindemellett fontosnak tartom a pedagógusképzést támogatását célzó program bemutatását, melynek megvalósítására a TÁMOP-3.1.5 kiemelt uniós projekt keretében került, kerül sor. A megvalósítási időtartam 2012.augusztus 1.-2015. szeptember 30.-a közé tehető. A projekt megvalósítói közé tartozik az Oktatási Hivatal, az Educatio Társadalmi Nonprofit Kft., illetve az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet (OFI)

(szemléletformálás, informálás, képzés)” c. pályázati konstrukció támogatására
Kódszám: KEOP-2008-6.1.0/A KEOP-2008-6.1.0/B.

¹⁵ Pályázati Felhívás Társadalmi Megújulás Operatív Program Keretében a Kompetencia alapú oktatás, egyenlő hozzáférés - Innovatív intézményekben pályázati felhívásához Kódszám: TÁMOP-3.1.4/08/2.

¹⁶ TÁMOP-3.1.5/12: Pedagógusképzés támogatása

konzorciuma. A megvalósítási költség mintegy 11 247 000 000 Ft-ot ölel fel, melyhez az Oktatási Hivatal résztvevőként 3 950 000 000 Ft-tal járul hozzá. A projekt elsődleges célja volt egy olyan pedagógus-továbbképzési rendszer kiépítése, amely továbbképzési programok szervezésével hozzájárul a pedagógusok munkavégzésének minőségi javulásához. Mivel az oktatás egyik legfontosabb szereplője a pedagógus, így az általuk végzett munka minősége nagyban meghatározza magának az oktatásnak a színvonalát. A pedagógus-életpályamodell jelentősége abban áll, hogy a minősítési-értékelési rendszer összefonódik az előmeneteli rendszerrel. Így tehát az a pedagógus, aki a minősítési eljárás során megfelel az elvárt követelményeknek, a modell további fokozatába léphet, amely béremeléssel jár. Az életpályamodell bevezetését megelőzően a pedagógusok bérének nagyságát a szakmában eltöltött évek száma, és a legmagasabb iskolai végzettség határozta meg. Ez a rendszer azonban nem tükrözte a pedagógusok munkavégzésének színvonalát: az azonos kategóriába tartozó alkalmazottak ugyanolyan nagyságú bérben részesültek. Nem vették figyelembe az oktatók munkavégzésének minőségét, csupán az évek számát, amit a pedagógusi pályán eddig eltöltöttek. A 2012-ben bevezetett pedagógus-életpályamodell esetében a korábbi rendszerben is meglévő szempontok mellett érvényre jut a minőségi munkavégzés, melynek értékelése az intézményvezető és külső szakértők közreműködésével valósul meg. Nézzük meg részletesebben, hogyan is néz ki a pedagógusok életpályájának újonnan kialakított modellje! A pályán foglalkoztatott oktatók alapvetően öt kategóriába sorolandók legmagasabb iskolai végzettségüket, és egyéb képzettségüket figyelembe véve: ezek a gyakornok, pedagógus I., pedagógus II., mesterpedagógus és kutatótanár elnevezésű kategóriák. A gyakornoki kategóriába tartozó alkalmazott kivételével valamennyi pedagógus háromévente eggyel magasabb fizetési kategóriába lép. A magasabb fokozatba való besorolás előfeltétele, hogy a pedagógus az imént említett hivatal által szervezett minősítő vizsgán „megfelelt” minősítésben részesüljön. Abban az esetben, ha a gyakornok, vagy a Pedagógus I. fokozatba besorolt alkalmazott a megismételt minősítési eljárás során „nem felelt meg” minősítésben részesül, közalkalmazotti jogviszonya/ munkaviszonya a törvény erejénél fogva megszűnik.

A legutóbbi ilyen minősítési eljárásra a 2014-es tanévben került sor, az ott megfelelő oktatók a 2015-ös évtől kezdődően már magasabb illetményben részesülnek. Habár a modell kialakítását célzó projekt megvalósításának határideje 2015 szeptemberben lejár, a minősítési eljárások megszervezésére a továbbiakban is sor kerül. A következő ilyen

eljárás 2016-ban kerül lebonyolításra, melyre a Kótai Lajos Általános Iskolában egy gyakornok és egy pedagógus I. fokozatba sorolt oktató adta le jelentkezését.

A minősítési eljárás egyébként olyan szigorú elvárásokat támaszt a pedagógusok felé, hogy az azoknak való megfelelés ténylegesen sok munkával jár. Az értékelés egyik részét képezik azok a megállapítások, amelyeket az országos szinten szervezett szakmai ellenőrzésen tesznek az ellenőrzést végző szakértők. (Ennek keretében általában óralátogatásra kerül sor, amelyet az ellenőrzési intézkedések szigorításánál korábban már említettem.) Az eljárás második kulcsfontosságú eleme az e-portfólió, amely olyan dokumentumokat foglal magába, melyek révén végigkísérhető az adott pedagógus kompetenciáinak fejlődése és szakmai életútja. A portfóliónak tartalmaznia kell többek között a szakmai önéletrajzot, önálló alkotói tevékenységek bemutatását, illetve a foglalkoztató intézmény intézményi körülményeinek rövid leírását.

Véleményem szerint a pedagógus-életpályamodell bevezetése egyfajta ösztönző erőként funkcionál a pedagógusok által tanúsított kiemelkedő teljesítmény és minőségi munkavégzés tekintetében, amelyhez az új előmeneteli rendszer kialakítása is nagymértékben hozzájárul. Habár a bevezetést megelőzően a pedagógusok jelentős része bírálta a szakmai életútjukat kategorizáló legújabb modellt, s emellett sokan plusz terheként élték meg a minősítési eljáráshoz kötelezően ellátandó tevékenységeket, úgy gondolom, hogy ez az előmeneteli reform összességében a köznevelés átalakításának pozitívumaként tartható számon.

8. Az állami átvétel hatásai, következményei

8.1. Az esélyegyenlőség megvalósulása

Ahogy a fenntartóváltás okait ismertettem, megtudhattuk, hogy kiemelt cél hazánkban a tanuló gyermekek esélyegyenlőségének biztosítása. Véleményem szerint az esélyegyenlőség-, már ami a szabad iskolaválasztást és az azonos körülmények között megvalósuló oktatást illeti-, a fenntartóváltást megelőzően is jelen volt. Minden diáknak (az általános iskolát megkezdő gyermekek esetén szülőnek) lehetősége van (és volt is) arra, hogy kiválassza saját maga, vagy adott esetben gyermeke számára a legmegfelelőbbnek tűnő oktatási intézményt. Ha az alapfokú oktatást vizsgáljuk, mindannyian tisztában vagyunk vele, hogy a magániskolákat kivéve valamennyi általános iskolában térítésmentesen igénybe vehető az oktatás, mint szolgáltatás. Az állam a fenntartóváltást megelőzően is finanszírozta azoknak az általános iskolai

tanulóknak az utazási költségeit, akik a környező településekből érkeztek az ún. kötelező felvételt biztosító oktatási intézménybe. A kötelező felvétel azt jelenti, hogy azokban a falvakban, melyekben nem működik általános iskola, az ott élő tanulók felvételét lakóhelyük szerinti legközelebbi településen működő intézményben biztosítani kell. Ettől a szabálytól függetlenül a szülő dönthet úgy, hogy más intézménybe írattja gyermekét, ebben az esetben viszont a gyermek már nem részesül utaztatási támogatásban. A Kótai Lajos Általános Iskola Lábod községen kívül még két környező település diákjait fogadja, mert azokban egyáltalán nem, vagy csak alsó tagozatos alapfokú oktatási intézmény működik. Tehát amennyiben az esélyegyenlőséget a szabad iskolaválasztás elve alapján vizsgáljuk, úgy gondolom, hogy e tekintetben az államosítást megelőző években sem beszélhetünk problémáról.

Ha az esélyegyenlőséget az iskolákban azonos körülmények között megvalósuló oktatás szempontjából vizsgáljuk, valóban kijelenthető az a tény, miszerint egyes intézményekben a tanulást segítő eszközök jóval korszerűbbek, mint máshol. Erre a problémára azonban megoldást kínál megannyi uniós és hazai forrásból finanszírozott pályázat.

8.2. Az oktatás színvonala

Az államosítás indokolt volt továbbá az oktatási színvonal emelkedésének szükségszerűségével. Véleményem szerint az oktatási színvonal egyrészt a pedagógusok szakmai felkészültségének és oktató ambíciójának, másrészt pedig a diákok ismeretszerzésre való hajlandóságának és késztetésének, mintsem a fenntartó személyének függvénye. Ennek fényében a pedagógus életpályamodell bevezetését és a szakmai ellenőrzések szigorítását inkább előnyös, mint hátrányos intézkedésnek ítélem meg, hiszen az oktatók munkájának rendszeres kontrollja és elemzése jobb teljesítményre késztet, amely valóban hozzájárul az oktatás színvonalának emelkedéséhez. Mindezt a másik oldalról tekintve fontos lenne a tanulók okulásra való ösztönzése annak érdekében, hogy az ismeretszerzés ne az elveszettség érzetét keltse az előre meghatározott, kötelezően elsajátítandó, óriási méretű tananyaghalmoz dzsungelében. A Nemzeti Alaptanterv megalkotása ugyanis aligha teljesíthető követelményrendszer fogalmaz meg az új köznevelési rendszerben tanulók számára. Ahogy az a Nemzeti Alaptantervben megfogalmazódik, valóban szükség van az

iskolákban az erkölcsre, az állampolgárságra való nevelésre, a környezettudatosság és fenntarthatóság elveinek megismertetésére, és az ezen elveken alapuló életmódra való ösztönzésre, valamint az alapvető műveltség megszerzésére valamennyi tudomány területén azért, hogy a diákok hazánk és az Európai Unió társadalmának teljes értékű polgáraivá váljanak. Ezért úgy gondolom, hogy elengedhetetlen egy, az új köznevelési rendszert szabályozó dokumentum létrehozása, amely ma a Nemzeti Alaptantervben (Nat) ölt testet. Viszont a Nat céljainak érvényesítéséhez létrehozott kerettantervek és az azokban meghatározott követelmények, tantárgyi tartalom, és azok elsajátításához megszabott időkeret kevésbé hat a tanulásra ösztönző erőként a diákok körében. Ennek hiányában pedig aligha előmozdítható az oktatási színvonal emelkedése.

Az, hogy a köznevelési intézmények állami fenntartásba vétele valójában milyen hatással volt konkrétan az oktatás színvonalának alakulására, nehezen megítélhető, az erről alkotott kép ugyanis heterogenitást mutat a társadalom különböző csoportjaiban. Másként vélekedik a lakosság azon része, amely akár pedagógusként, akár diákként érintett az oktatásügyben, és másként az a réteg, amelynél a magasabb fokú iskolázottság, vagy az oktatással kapcsolatos hírek és ügyek esetében hiányzik a jártasság, és az informáltság. Ebben a különbözőségben tükröződik az ún. kritikus fogyasztói magatartás, amely fontos alapköve (lenne) az oktatáspolitikai alakításának, az oktatással kapcsolatos intézkedéseknek. Hiszen bármely szolgáltatás esetén- ez a közszolgáltatásoknál sem működik másképp-, az az elsődleges cél, hogy a „fogyasztói” igények kielégítést nyerjenek. Így tehát az oktatásban, mint közszolgáltatásban végrehajtandó reformok esetén figyelembe kell venni az érintettek véleményét és javaslatait annak érdekében, hogy a megújult rendszer az igényeknek megfelelően működjön, és ne hagyjon kivetnivalót maga után.

8.3. Interjú az állami átvétel hatásairól a Kótai Lajos általános iskola intézményvezetőjével

Érdekes ebben a kérdéskörben a Kótai Lajos Általános Iskola intézményvezetőjének véleményét szemügyre venni, aki pedagógusként személyesen tapasztalja az átvétel iskolákban tükröződő közvetlen hatásait. Első ízben arra kértem az Igazgató Urat, hogy fejtse ki saját meglátásait az oktatás színvonalának alakulásával kapcsolatban.

Véleménye szerint hogyan, és milyen mértékben változott az oktatás színvonala az általános iskolában az állami átvételt követően? Ön szerint hatással volt-e a 2013. január elsején hatályba lépő törvény az iskolában eddig alkalmazott oktatási módszerekre?

„Maga az oktatás színvonala alapvetően nem változott az állami átvételt követően, ahogy az oktatásban alkalmazott módszerek sem, azonban meg kell említenünk, hogy mindössze két év telt el a fenntartóváltás óta. Pedagógusaink jelenleg is részt vesznek olyan továbbképzéseken, amelyeken hét évente 120 kreditet kell összegyűjteniük projekt- és epochális munka keretén belül szerzett információk elsajátításával. Habár az oktatási módszerek változatlanul maradtak, a kerettanterveket központilag, az oktatási miniszter jóváhagyásával hozzák létre, amelyek közül az oktatási intézmények választhatnak, valamint annak 10%-át saját maguk alakíthatják. Az új kerettantervek bevezetése óta nagyon rövid időszak telt el ahhoz, hogy az oktatás színvonalának bárminemű változását mérni lehessen.”

Ahogy korábban saját véleményem kifejtésénél említettem, az újonnan kialakított kerettantervek negatív hatást fejtenek ki az oktatási színvonalra a nagyobb mennyiségű tananyagtartalom miatt. Az Igazgató Úr feltett kérdésekre adott válaszából egyértelműen megállapítható, hogy ő sem tartja feltétlenül előnyös intézkedésnek a Nemzeti Alaptanterv kialakítását, és véleménye szerint sem idézte elő az állami átvétel az oktatás színvonalának emelkedését. (Hozzá kell tennünk azt is, hogy bár a tanulók teljesítményének növekedése hosszabb időtáv után vizsgálható, a fenntartóváltást követően már több, mint két év eltelt. Ezalatt az időszak alatt pedig érzékelhető lett volna a teljesítményjavulás. Ez a folyamat azonban sajnos még vesztegelni látszik.)

A következő kérdésben a pedagógusok véleményének figyelembe vételéről érdeklődtem. Bármely közszolgáltatást nyújtó szervezetrendszer átalakítását kezdeményezik, fontos, hogy a rendszerben érintett valamennyi személy álláspontot foglalhasson az átalakítással kapcsolatban; különösen, ha annak intézkedései esetleg kedvezőtlenül hatnának az érintettekre.

Ön szerint figyelembe vették-e a pedagógusok véleményét (és ha igen, milyen mértékben) az állami átvétellel kapcsolatban? Az oktatás rendszerén belül végrehajtottak-e olyan intézkedést, reformot, amely pedagógusok által javasolt volt? Ha igen, mi volt ez pontosan?

„Az átvételt megelőzően sort kerítettek általános közvélemény-kutatások lebonyolítására: az intézményvezetők számára létrehoztak egy kérdőívet, melynek kiértékelt eredményeit figyelembe vették az átszervezést megelőzően. Ezekben a kérdőívekben az igazgatóknak lehetőségük adódott a reformokkal kapcsolatban véleménynyilvánításra.”

Az átalakítás tehát nem egy egyoldalú, határozott döntés eredményeként került végrehajtásra, hanem az érintett felek arról alkotott nézeteinek és javaslatainak figyelembe vételével.

A Klebelsberg Intézményfenntartó Központ megalapítása egy erősen centralizált irányító rendszer létrejöttét eredményezte annak ellenére, hogy a decentralizáltság az intézmények problémamegoldásában szükséges lenne: minden problémát azon a szinten kell kezelni, ahol az keletkezett, nem pedig egy, az intézménytől távol eső központi szinten, ahol a problémával foglalkozók tulajdonképpen nem is érintettek az adott tárgykörben.

Az iskolákban nap mint nap felmerül számtalan kisebb-nagyobb probléma: ezalatt érthetjük többek között például szülő által tett panaszt a pedagógusi munkával kapcsolatban, vagy egy, az oktatáshoz nélkülözhetetlen elektromos eszköz meghibásodását, melyet minél rövidebb időn belül orvosolni kell. Korábban ezekkel a kérdésekkel kapcsolatban maga az intézményvezető járt el, az új köznevelési rendszerben azonban mindezt a fenntartó központ felé kell jelezni. Így a probléma megoldása, a felmerülő konfliktusok kezelése jóval hosszabb időt ölel fel, mint az előző oktatási rendszerben.

Ön mit gondol az oktatás problémamegoldó képességéről? Milyen mértékig dönthet önállóan az iskola például egy fegyelmi eljárás keretében, amelyre a tanuló minősíthetetlen magatartása, vagy az iskolába járás elmulasztása miatt kerül sor? Mi a teendő abban az esetben, ha az iskola épületén belül a működéshez szükséges valamely tárgy, eszköz meghibásodik és javításra szorul? Hogyan jár el Ön, mint intézményvezető ezen problémák kezelése érdekében?

„Az oktatási intézmények esetében a fegyelmi eljárás lebonyolítása a megfelelő eljárásrend betartása mellett az iskola joga (és kötelessége). Ha valamely tanulóval kapcsolatban például magatartásbeli problémák adódnak, az iskola kezdeményezi a fegyelmi eljárás megindítását, amelynek folyamatáról feljegyzés, vagy adott esetben jegyzőkönyv készül. Ha az iskola épületén belül valamely tárgy vagy eszköz meghibásodik, akkor a javítására árajánlatot kérünk, kötelezettségvállalást / engedélykérőt írunk, majd ha az eszköz javítása jóváhagyásra került, akkor megjavíttatjuk, és a számlát a már említett dokumentumokkal együtt eljuttatjuk az illetékes tankerülethez.”

Az állami átvétel számtalan pozitív eredményt ígért az érintettek számára: a gyermekek esélyegyenlősége teljes mértékben megvalósul, a köznevelési intézmények eltérő anyagi kondíciójukból fakadó egyenlőtlenségről azonos szintre konvergálnak majd, biztonságosabb lesz az iskolák finanszírozása, akár a bérkifizetést, akár a közüzemi számlák teljesítését illetően, a pedagógusok jelentős béremelésre számíthatnak.

Ön milyen hatásokat feltételezett az imént felsorolt területeken, az állami átvételt megelőzően? (csökken az iskolák közötti egyenlőtlenség, biztonságosabb finanszírozás valósul meg, a pedagógusok bére növekedik.) Mennyiben térnek el az akkori várakozásai a bekövetkezett változásoktól? Ha van eltérés, az pozitív, vagy negatív?

„Véleményem szerint a finanszírozás a mi esetünkben nem vált biztonságosabbá, már amennyire egy intézményvezetőnek rálátása van a pénzügyi-gazdasági tevékenységekre, hiszen a pénzügyekkel kapcsolatos feladat ellátás az intézményfenntartó központ feladat-és hatásköréhez került. Abban a szerencsés helyzetben voltunk, hogy az előző fenntartónk is biztosított minden feltételt a biztonságos működéshez.

A pedagógusok bére valóban emelkedet, viszont emellett fontos megemlíteni azt is, hogy az általuk kötelezően ellátandó tanórák száma is gyarapodott. A korábban előírt heti

huszonkét tanóra jelenleg egy alsó korlátot jelöl; az ellátandó tanórák száma elérheti a huszonhatot is bizonyos szakos tanárok esetében. A heti tanórák számát az intézményvezető rendeli a pedagógusokhoz: vannak olyan szakos tanárok azonban, akik órarendjéhez a heti minimum óraszám is nagyon nehezen rendelhető. Például egy irodalom-történelem szakos pedagógus órarendjét meglehetősen egyszerűen fel lehet tölteni 22-26 tanórával, míg egy rajz-technika szakos tanár esetében rendkívül nehéz az órarend összeállítása. Az ő esetükben előfordul, hogy utazó pedagógusként az illetékes tankerület másik intézményében kell teljesítenie a kötelező óráit. Sajnos e pedagógusok tevékenysége az adott intézmény esetében a nevelési munka szempontjából nem a leghatékonyabb. Külsős pedagógusként kevesebb információval rendelkezik, a tanóra megtartását követően azonnal továbbutazik a következő feladat ellátási helyre. Fontos megemlíteni azt is, hogy a túlóra elszámolása is megváltozott: a pedagógus köteles a tankerületi igazgató engedélyét kérni abban az esetben, ha az önként vállalt többletmunkát szeretne végezni.”

A közoktatás rendszerében végrehajtott reform nagy hangsúlyt fektetett a pedagógusi munka minőségének javítására különböző eszközök és intézkedések révén, legyen szó rendszeres szakmai ellenőrzésekről, és a folyamatos továbbképzéseken való részvétel lehetőségének biztosításáról. A médiából szerzett ismereteim alapján azonban úgy vélem, hogy az oktatók jelentős része az állami átvétel miatt bekövetkező kiszámíthatatlan oktatásirányítást a minőségi munkavégzés legnagyobb gátló tényezőjének tartják. Sokan kifogásolták ezen felül a szakmai elismerést, valamint a munkaterhelésük nagyságát is, melyek szintén gátolják a magas színvonalú munkavégzést.

Ön mit tart leginkább akadályozó tényezőnek a minőségi munkavégzés tekintetében? Mennyiben ért egyet a pedagógusok szakmai ellenőrzésében alkalmazott módszerekkel? Ön szerint mivel lehetne motiválni (a béremeléstől eltekintve) a pedagógusokat a minél magasabb színvonalú munkavégzésre?

„Véleményem szerint a minőségi munkavégzésnek a pedagógusok tekintetében alapvetően nincs akadálya. A szakmai ellenőrzéssel alapvetően egyetértek. Szükség van a pedagógusok esetében is arra, hogy egy külső szakmai kontrollt és visszacsatolást kapjanak a munkájukkal kapcsolatosan. A színvonalas oktatás megvalósíthatóságának talán egyetlen gátló tényezője - amely intézményünkben is jelen van - , nem más, mint a

negatív szociális kultúra, melyet a gyermekek magukkal hoznak otthonról. Sajnos a szülői elvárások hiányából fakadóan alulmotiváltság jellemzi a tanulók jelentős részét.”

Az Igazgató Úr utolsó gondolatával teljes mértékben egyetérték: az alulmotiváltság ellensúlyozása érdekében a pedagógusok a számukra előírt feladatokon túl még más módon is tevékenykednek. Ahhoz, hogy az oktatás valóban színvonalas legyen, kétoldalú együttműködésre van szükség: egyrészt a pedagógusok, másrészt a tanulók részéről. Minél kevésbé motivált a diák, annál nehezebben valósul meg a színvonalas oktatás. A pedagógusok alapvető feladata lenne például a tanórák keretében a figyelemfelkeltő, érdekesítő prezentálás; emellett azonban nagyon sok-leginkább általános-, iskolában a pedagógusoknak még olyan nevelő-tanító módszerekkel is hozzá kell járulniuk a gyermek fejlődéséhez, amelyben normál körülmények között a tanuló a szülői házban részesül.

„ A megújult köznevelési rendszeren belül a pedagógusok megfelelő szintű motiváltsága is problémát jelent, melynek erősítését legegyszerűbb módon a béremeléssel lehetne elérni. De ha ezt az „eszközt” kizárjuk a motivációt erősítő tényezők köréből, talán a túlterheltség elkerülését tartanám még fontos elemnek. Sajnos bizonyos szakos tanárok több feladatot látnak el - gondoljunk csak a heti kötelező tanórákon felül, az iskolai rendezvényekre, ünnepélyekre, értekezletre, fogadó órákra, szülői értekezletre, adminisztrációs terhekre, családlátogatásokra, pályázatokra -, mint más pedagógusok, ez viszont a bérükben nem kerül kompenzációra. Mivel erre korábban volt lehetőség, ezért ez a változás (is) negatívumként tartható számon az átalakított oktatási rendszerben.”

Az közoktatás átalakítása a tanfelügyelet működtetését is magában foglalja. A 2015-ös évre vonatkozóan több mint tízezer tanfelügyeleti ellenőrzést terveznek végrehajtani, melynek révén sor kerül a pedagógusok minősítésére. A tanfelügyeleti ellenőrzés óralátogatást, a pedagógiai dokumentumokba való betekintést, valamint interjúkészítést (mind pedagógusokkal mind intézményvezetőkkel) foglal magába. Véleménye szerint szükség van-e tanfelügyeleti ellenőrzésre? Hatásosnak tartja-e az ellenőrzéseket abból a szempontból, hogy azok révén esetlegesen javulna a pedagógusok minőségi munkavégzése?

„Úgy gondolom, hogy szükség van a tanfelügyeleti ellenőrzésre, hiszen a külső kontroll révén a meghatározott szabályok keretein belüli minőségi munkavégzést valósíthatnak meg a pedagógusok abban az esetben, ha az ellenőrzés segítő szándékkal, javaslattétellel valósul meg. A rendszeres, folyamatos munkavégzésre mindez azonban nem feltétlenül van javító hatással. Az instrukciók és az építő jellegű kritika elfogadásához, és a szakmai munkába való beépítéshez kell a pedagógus elhivatottsága is.”

Az Igazgató Úr utolsó gondolatával magam is egyetértek. Bármely területen vizsgálódunk, valamennyien az elvárt, minimális szinten teljesítünk, amely az ellenőrzések alapján még elfogadhatónak minősül. A túlteljesítés motiváltság kérdése, melynek leginkább javító eszköze valóban a béremelés lenne.

8.4. Oktatási adatok a 2013/2014-es tanév létszámára és oktatási kiadásaira vonatkozóan¹⁷

A Központi Statisztikai Hivatal és az általános iskola nyilvántartásainak segítségével betekintést nyerhettem olyan számszerűsített adatok dokumentációjába, amelyek információval szolgáltak a 2013/2014-es tanévre vonatkozó tanulói létszámváltozással kapcsolatban.

A 2013/2014-es tanévben az általános iskolás, nappali tagozatos tanulók létszáma az előző tanévhez képest csupán 0.6%-kal növekedett. A Kótai Lajos Általános Iskolában is növekedés volt tapasztalható ebben a tanévben: az előző tanév nappali tagozatos tanulóinak létszáma 176 főről 191 főre emelkedett, amely 10%-os növekedési értéket jelent. Az óvodába járó gyermekek létszáma országos szinten ebben a tanévben jelentősen- 2.9%-kal- csökkent, amely 2013. évi jogszabályváltozással indokolható: a Nemzeti köznevelésről szóló törvény szerint ugyanis az a gyermek, amely 2013. augusztus 31.-éig betölti a hatodik életévét, az azt követő hó elsején tankötelessé válik.

Az általános iskolai tanulmányait megkezdő gyermekek száma a 2013/2014-es tanévben 748 000 főt tett ki, amely 4.8 ezer fővel magasabb létszámot jelent az előző tanévhez viszonyítva. Ez a létszám, ahogy az előző sorokban említettem, az általános iskola esetében 191 főt jelent, összesen 17 fővel többet, mint az azt megelőző tanévben. A legjelentősebb növekedés az első évfolyamosok létszámában volt tapasztalható a

---

¹⁷ Központi Statisztikai Hivatal: Oktatási adatok 2013,2014. In: Statisztikai Tükör. 2014.04.25. 2014/39. sz.

tankötelezettség szabályainak változása miatt: az átlagos növekedéshez képest az első osztályos tanulók száma 6.9%-kal növekedett, amely hozzájárult a korosztály összetételének változásához: az általános iskolai tanulmányait hat évesen kezdő gyermekek számának növekedése 26.85%-ot tett ki a KSH adatai szerint. Az általános iskolában a 2013/2014-es tanévet öt fővel több gyermek kezdte meg, mint a 2012/2013-as tanévben. Ez a növekedés 25%-ot tesz ki.

A Nemzeti köznevelésről szóló törvény 27. paragrafusának 2. bekezdése szerint az általános iskolák délutáni foglalkoztatásainak legalább 16:00-ig kell tartaniuk. Eme jogszabály következtében emelkedett a napközi-otthonos ellátásban résztvevők, és az étkeztetést igénylők száma: a napközi-otthonos ellátásban részesülők száma 3.3 százalékponttal, míg a legalább egyszeri étkezést igénylő tanulók száma 3

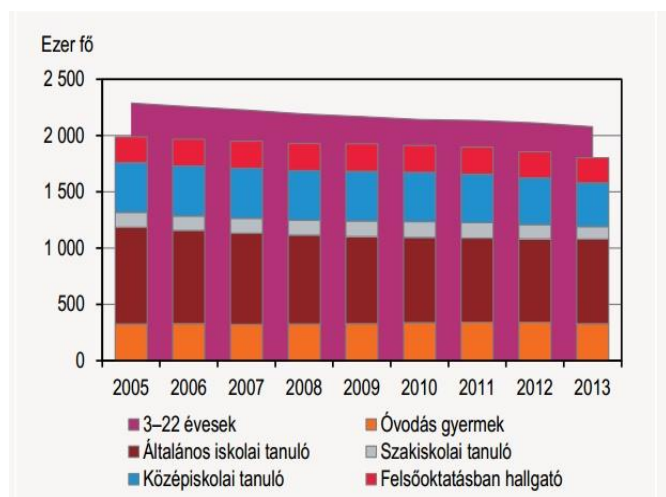
százalékponttal emelkedett. A délutáni foglalkoztatással kapcsolatos jogszabályi változtatások miatt a Kótai Lajos Általános Iskolában kerekén 100 fővel növekedett a napközi-otthonos ellátásban részesülők száma a 2013/2014-es tanévben. Az előző évi 25 főnek kerekén ötszörösét teszi ki a napközisek száma ebben a tanévben. Míg a

2012/2013-as tanévben, az iskolában 158 tanuló volt háromszor étkező, az azt követő tanévben 18 fős növekedés volt tapasztalható.

A pedagógusok számának változása

Az általános iskolákban foglalkoztatott pedagógusok száma mintegy 2.6%-Kl növekedett az előző tanévhez képest, így csökkent az egy pedagógusra jutó tanulók száma; a délutáni foglalkozásokat együttvéve azonban növekedett az ellátandó órák mennyisége. A lábodi általános iskolában foglalkoztatott pedagógusok száma nem változott a 2013/2014-es tanévben, viszont munkaerőhiány tapasztalható a nyelvet oktató tanárok körében. Ahogy az intézményvezetővel készített interjúban említettem,

4. ábra Az óvodás gyermekek és a tanulók számának alakulása a nappali képzésben

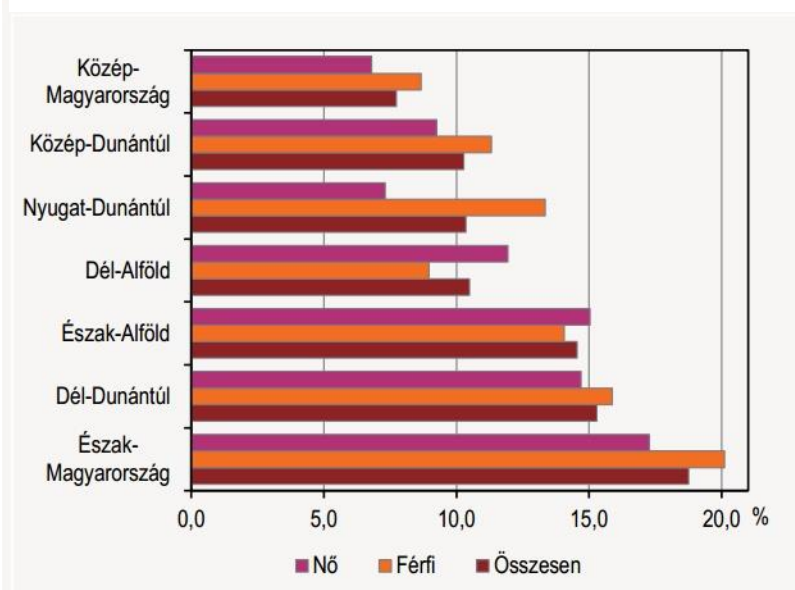
Forrás: Központi Statisztikai Hivatal: Oktatási adatok 2013,2014. In: Statisztikai Tükör. 2014.04.25. 2014/39. sz.

valóban növekedett az ellátandó tanórák mennyisége heti vonatkoztatásban szemlélve, amely a túlterheltség érzetét kelti valamennyi oktató esetében.

A sajátos nevelési igényű tanulók arányára vonatkozó adatok

Az ún. SNI- sajátos nevelési igényű- gyermekek száma országos szinten vizsgálva az általános iskolákban nem változott, és e tanulók régiók szerinti eloszlása is változatlan maradt. Az ő arányuk továbbra is a Dél-Alföldön a legmagasabb, az Észak-Alföldön pedig a legalacsonyabb. Az olyan általános iskolákban, melyekben a sajátos nevelési igényű tanulók oktatására integráltan került sor, e tanulók száma a 2013/2014-es tanévben 35 000 főt tett ki, amely 67%-kal magasabb értéket jelent az előző tanévhez viszonyítva. A Kótai Lajos Általános Iskolában csupán egy fővel csökkent az SNI-s tanulók létszáma, amely csekély csökkenést jelent. Az intézményben integráltan kerül sor e tanulók oktatására. A 2013-as évben országos szinten 4 000-rel kevesebb tanuló fejezte be sikerrel az általános iskola 8. osztályát, mint az azt megelőző évben. Az általános iskolát befejező diákok nagy része-pár száz fő kivételével- folytatják tanulmányaikat a középiskolákban. A lábodi általános iskolában a 2013/2014-es tanévben nyolcadikosként tanulók száma 31 fő volt, melyből kettő évfolyamismétlésre kötelezetté vált a tanév végén, így ők nem folytathatták tanulmányaikat a középiskolában.

5. ábra Korai iskolaelhagyók aránya nemek és régiók szerint

Forrás: Központi Statisztikai Hivatal: Oktatási adatok 2013,2014. In: Statisztikai Tükör. 2014.04.25. 2014/39. sz.

Az ún. korai iskolaelhagyók-azon 18 és 24 év közötti személyek, akik legfeljebb alapfokú végzettséggel rendelkeznek- aránya a 2013/2014-es tanévben 11.8% volt, amely egyrészt kedvezőtlen az előző tanévi értékhez képest, másrészt pedig kedvezőtlen az Európa 2020 stratégia célkitűzéséhez képest, amely szerint ugyanis a korai iskolaelhagyók arányának 10% alá való csökkentése szükségesnek tartják. A korai iskolaelhagyók régiónkénti aránya is rendkívül eltérő: míg Észak-Magyarországon 18.8%, addig Közép-Magyarország területén 7.7% ez az érték. A régiók közötti eltérés is növekedést mutatott: az előző évi 8.2%-hoz képest 2.9 százalékponttal emelkedett az eltérés mértéke. Ilyen adatokkal az általános iskola esetében nem szolgálhatunk információval, mert az ott tanuló gyermekek életkora nem éri el a 18. életévet.

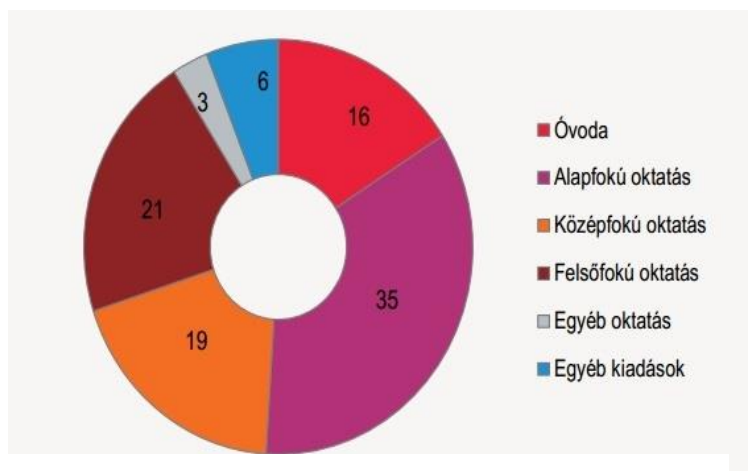
Intézményhálózat, pedagógus, finanszírozás

A 2013/2014-es tanévben a köznevelési feladat-ellátási helyek száma 10 863, amely az előző tanévhez képest 650 hellyel magasabb. A növekedés a számbavétel módszertanának változásával indokolható: az előző években adott intézmény székhelyén, annak nem tagintézményeként működő más intézmény feladat-ellátási helyeit nem elkülönülten kezelték, így az utolsó két időszak adatai csak meghatározott korlátok figyelembe vételével hasonlíthatók össze.

A 2013. január elsején hatályba lépő *a köznevelési feladatot ellátó egyes önkormányzati fenntartású intézmények állami fenntartásba vételéről* szóló törvény következményeként megváltozott a feladat-ellátási helyek fenntartó szerinti összetétele: 2013-tól ugyanis csaknem valamennyi köznevelési intézmény- az óvodák kivételével- az Intézményfenntartó Központ irányítása alá került.

2013/2014-es tanévben 1.5 ezer fővel több pedagógus dolgozik, mint az előző tanévben, így a számuk elérte a 151 ezer főt. Az általános iskolában foglalkoztatott pedagógusok száma ebben a tanévben 23 fő volt, amely az előző tanévhez képest nem változott.

6. ábra A költségvetés oktatási kiadásainak megoszlása, 2012 (%)

Forrás: Központi Statisztikai Hivatal: Oktatási adatok 2013,2014. In: Statisztikai Tükör. 2014.04.25.

2012-es évben (is) csökkent az állami költségvetésből fedezett oktatási kiadások összege, amely a 2011-es évhez képest mintegy 58 Mrd Ft-os csökkenést jelent. Az állam által finanszírozott oktatási kiadások jelentős része-mintegy 70%-a- a köznevelési tevékenységekhez kapcsolódott. A kiadások legnagyobb részét a személyi jellegű kiadások csoportja képezte 49%-os részaránnyal, míg a legkevesebb ráfordítás (5%) a felhalmozások és felújítások esetében merült fel.

A felnőttoktatásban résztvevők számának vizsgálatakor tapasztalható volt, hogy az alapfokú oktatás szintjén tanulók létszámában az előző évhez képest 22%-os növekedés következett be. Ezen tanulók létszáma a növekedés ellenére sem érte el a 2013/2014-es tanévben a 3000 főt.

8.5. A biztonságosabb finanszírozás kérdése

Mindezek után megállapíthatjuk tehát, hogy a korábbi közoktatási rendszerben jelen lévő problémák csupán csekély része vált orvosolttá az állami átvételt követően. Azt, hogy a három éve végrehajtott radikális átalakítás mennyiben volt előnyös, vagy éppen hátrányos, más szempontok figyelembe vételével is vizsgálható. Ezalatt elsődlegesen olyan szempontok elemzését értem, amelyekről az intézményvezető már nem szolgál pontos információkkal a számomra-különös tekintettel az átalakítás pénzügyi-gazdasági vonzataira-, hiszen az ehhez kapcsolódó tevékenységek már nem az oktatási

intézményeken belül kerülnek ellátásra. A médiából szerzett ismereteim azonban elősegítették véleményformálásom a finanszírozás kérdésével kapcsolatban.

A fenntartóváltás szükségességéhez párosult a biztonságosabb finanszírozás megvalósításának ígérete. Jóllehet, az állami átvételt sokan a települési önkormányzatok tekintélyének csorbításaként ítélték meg, miután azok elvesztették jogkörüket a településen működő közoktatási intézmények irányításával és fenntartásával kapcsolatban, amelyet a törvény korábban az ő hatáskörükbe utalt. Mások úgy vélték, hogy a helyi önkormányzatok helyzetének könnyítését jelentette a közneveléshez kapcsolódó feladatellátás alóli mentesség, hiszen azok a 2012. évre jelentős mennyiségű adósságot halmoztak fel. A finanszírozás feladat ellátási jogosultságának más szervezetre való átruházása azonban az oktatási intézmények jogkörét is csonkította, mert azok az átvételt követően már nem készíthettek költségvetést, és elvesztették gazdálkodási autonómiájukat. A helyi szinten megvalósuló gazdálkodás lehetőségének megszüntetése után felmerül a kérdés, hogy vajon ténylegesen biztonságosabbá vált-e a finanszírozás a 2013-as évtől kezdődően? Noha az oktatás színvonalának változása egy hosszabb időtartam folyamata, s annak számszerű mérése legalább 3-5 év elteltével lenne ésszerű, az új fenntartó gazdálkodásának elemzésére és értékelésére az átvételt követő pár hónap után is sort lehet keríteni; s arra sort is kerítettek. 2013 novemberében ugyanis Dr. Szabó Balázs az emberi erőforrások miniszterének megbízása révén jelentést készített a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ működéséről -beleértve annak gazdálkodását is-, annak érdekében, hogy rávilágítson az újonnan létrehozott szervezetben megjelenő problémákra és annak hiányosságaira.

8.6. Tapasztalatok a KLIK gazdálkodásával kapcsolatban¹⁸

Mint tudjuk, a saját költségvetéssel rendelkező szervek- így az iskolák esetében is-, bázis alapú módszer segítségével hajtják végre a költségvetés tervezését, mely lényegében azt jelenti, hogy az adott évi költségvetést az előző évi kiadások és bevételek alapján tervezik meg. Ez a módszer a fenntartóváltást követően is alkalmazandó a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ által. Mivel a 2013. évi költségvetés nem tartalmazta a 3000 főt meg nem haladó lélekszámú helyi önkormányzatok az oktatási intézmények működtetésére szánt keretösszegeit, illetve a más fenntartóval (nem állami és nem önkormányzati) kötött megállapodások kiadásait,

---

¹⁸ Dr. Szabó Balázs: II. RÉSZJELENTÉS a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ működéséről. Budapest, 2013.11.15. p.32-49.[online]

így 2013. októberében mintegy 36 milliárd forintos költségvetési hiány halmozódott fel. Annak következtében, hogy a 2013. évi költségvetés jelentős hiánnyal bír a naprakész adatok hiányában, és nem rendelkezik kellő alátámasztottsággal, így a 2014. évi költségvetésre sem prognosztizáltak pozitívabb helyzetet: a jelentés szerint erre az évre vonatkozóan mintegy 57 milliárd forintos hiány merülhet fel a Központ költségvetésében. A hiányos adatszolgáltatás egyébként a tankerületek vétségeként tartható számon, hiszen a KLIK központilag határozza meg, hogy adott évre vonatkozóan mekkora pénzüsszeget utal át a tankerületeknek személyi juttatások és dologi kiadások teljesítése gyanánt, ehhez azonban elengedhetetlen, hogy a Központ pontos információkkal rendelkezzen az adott tankerületben működő köznevelési intézmények foglalkoztatottjaival és tervezett kiadásaival kapcsolatban. Sajnos több tankerület is hibát vétett abban, hogy azok nem megfelelően osztották fel a rendelkezésükre bocsátott keretösszeget a különböző kiadási címek között; nem beszélve arról, hogy a cafeteria egyes részei nem kerültek időben átutalásra, mert az utalásért felelős alkalmazottak előbbre valónak tartották más feladatok elvégzését. Mindemellett pedig az is előfordult, hogy pályázati előfinanszírozást hajtottak végre, de arról nem szolgáltak információval a Központ felé. A Központ hatékony gazdálkodását gátolja továbbá a vagyonelemek átadás-átvételéről kötött szerződések mintától való eltérése: több tankerület esetében ugyanis a sablontól eltérő módon hoztak létre és írtak alá szerződéseket. Ezek kialakításánál hiányoztak az egységes elvek, és némely esetben a vagyoneleltár sem tükrözi a valóságot. Ha a tankerületek nem rendelkeznek reális adatokkal, a vagyonelemekkel kapcsolatban, a Központ sem tudja kialakítani összesített vagyoneleltárát. A hatékony gazdálkodáshoz kapcsolódik az átláthatóságra és költségtakarékosságra való törekvés. Ahogy azt az államháztartási alapismereteinkből is tudjuk, kötelezettségvállalás nélkül nem hajtható végre pénzügyi teljesítés. Ennek ellenére a KLIK bizonyos szállítónak pénzügyi kifizetést teljesített, majd arról utólag kívánt szerződést kötni. Az is előfordult, hogy a Központ irodaépületében végzett felújítási munkákat bérleti díjként számolták el. Ez a felmerült probléma talán annak okaként tudható be, hogy a pénzügyi feladatokat és a gazdálkodást végzők körében és hiányosságok merültek fel a szakismeret tekintetében. A gazdálkodási ismeretek hiányában nem valósult meg a közpénzek hatékony felhasználása, ami óriási többletköltségek felhalmozódásához vezetett. Információim szerint az Európai Unió forrásainak felhasználása sem az elvártaknak megfelelően történt. Bizonyos projektek végrehajtása ugyanis több esetben akár 1-1.5 évnnyi eltolódással fejeződött be, amely

számtalan kockázatot vont maga után következményként. A projekteken belül is hiányzott az információáramlás és az egyeztetés, emiatt a megvalósítás egyáltalán nem volt biztonságos.

Az alábbi sorokból egyértelműen megállapítható, hogy a KLIK gazdálkodásában jelentős mértékű hibák felhalmozására került sor, amely nagyban elősegítette az óriási költségvetési hiány keletkezését. Így tehát arra a kérdésünkre, hogy a Központ létrehozásával megvalósult-e a biztonságosabb finanszírozás, egyértelműen a „nem” választ kapjuk.

8.7. A KLIK működésében fellelt további hiányosságok

A Klebelsberg Intézményfenntartó Központ működésében fellelt hibák azonban nem csak a gazdálkodás területére terjedtek ki; jelent voltak a szervezetben, hiányosságokat észleltek a szabályozó eszközök és a kommunikáció területén is. A szervezetben jelentkező legnagyobb nehézséget az okozza, hogy a Központ az ország egészére kiterjedő illetékességgel rendelkezik; számtalan intézmény fölrendelt szerveként működik. Alapvetően ezzel nem is lenne probléma, viszont aligha lehetséges hatékonyan irányítani a legapróbb városok és falvak legkisebb intézményeit egy, az ő helyi szintjüktől meglehetősen távol eső központi hivatali szervezet által. Habár a tankerületek eljárnak a hozzájuk tartozó intézmények képviselőjében, mégis hiányzik a tankerületek és a Központ közül is egy közbülső szint. A megoldás nem az eddig kiépített, egyközpontú rendszer felbomlasztása lenne: szükség van erre közbülső szint létrehozására, amely egyfajta összeköttetést biztosít a tankerületek és az óriás Központ között. Az intézményfenntartó központ rendszerét sajnos túlközpontosítottság jellemzi; az ilyen mértékű centralizáltság azt idézte elő, hogy számos munkavégzési területen keveredtek a hatáskörök. Ennek megszüntetése, és a későbbiekben az elkerülése érdekében fontos lenne a feladatszintek újbóli elhelyezése és a hatáskörök tisztázása. A decentralizáltság hiánya a pénzügyi döntések tekintetében is nagy hátrányt jelentenek, ezért erre a területre is érdemes lenne középszintű irányító szerveket létrehozni. Ezáltal a kommunikációs problémák is (részben) megoldódnának, hiszen az információáramlást elősegítené, ha abban több résztvevő közreműködne. Azért gondolom úgy, hogy ez csak részben jelentene megoldást a kommunikációs problémákra, mert, ahogy azt a KLIK gazdasági működésének elemzésénél említettem, több tankerület esetében is előfordult, hogy bizonyos intézkedésekről nem értesítették a központi szervezetet. Ennek orvoslása

érdekében azonban nem sok tennivaló akad: mindenki felelősséggel tartozik a hatáskörébe utalt munka iránt; annak elmulasztása esetén talán szigorúbb szankciók alkalmazására lenne szükség. A megfelelő kapcsolattartás nem csak a tankerületek és a Központ között lenne fontos működési alapelv: ha az egyes tankerületek is szorosabb kontaktust ápolnának egymás között, jóval hatékonyabban működne ez az óriási szervezetrendszer; egyfajta hálózatot kellene kiépíteni a Központ szervezetei között a kommunikáció terén. Mindemellett pedig fontos lenne, hogy a Központ összhangban tevékenykedjen az Emberi Erőforrások Minisztériumával.

A szervezeten belül további nehézséget okozott az is, hogy egyes munkatársak nem rendelkeztek a szükséges szakismerettel, amely a maradéktalan feladat ellátáshoz elengedhetetlen lenne. A szakmai ismeretek hiánya különösen a gazdálkodási feladatoknál jelentett nagy hátrányt. Éppen ezért úgy vélem, hogy a továbbiakban a vezető beosztású munkatársak kiválasztásakor nagyobb hangsúlyt kellene fektetni a hozzáértés és a készségek vizsgálatára. Talán ez az a probléma, ami miatt egyre több alkalmazott hagyja el a szakszolgálatokat és a tankerületeket, hiszen a Központ kudarcot vallott az eredményes működés tekintetében. A pályát elhagyók miatt egyre nagyobb munkaerőhiány jelentkezik a szervezetben, ennek ellenére viszont az ellátandó feladatok mennyisége nem csökken. Éppen ezért különös figyelmet kell fordítani a jelenlegi alkalmazottak motiválására annak érdekében, hogy a Központ munkatársai úgy érezzék, ők is fontos részét képezik a szervezetnek, hiszen annak eredményeihez és sikereihez nagymértékben hozzájárulnak.

8.8. Interjú a nagyatádi tankerület igazgatójával

Kutatásom során fontosnak tartottam, hogy az intézményfenntartó központ működéséről, és az abban esetlegesen felmerülő problémákról egy olyan hozzáértő véleményét is megismerhessem, aki maga is érintett a Központ szervezetének tevékenységében. Ezért Huszár Hajnalkával, a nagyatádi tankerületi igazgatóval készített interjúm alapján szeretném bemutatni, hogy a Központ működésének milyensége hogyan tükröződik helyi szinten, jelen esetben a nagyatádi tankerület szintjén.

Az Igazgató Asszony irodájában kellemes légkör fogadott: a falakat a tankerülethez tartozó iskolák diákjainak színes rajzai és festményei díszítik, emellett pedig a tankerület munkatársai között közvetlen és barátságos hangvételű kommunikációt

észrevételeztem. A kezdeti tapasztalatokból azt feltételeztem, hogy a KLIK nagyatádi tankerületének működése zavartalan, az alkalmazottak közötti munkavégzést együttműködő készség jellemzi.

Miként fogant meg Önben a gondolat, hogy pályázik erre a pozícióra?

Korábban egy kisiskola igazgatója voltam. Akkor úgy gondoltam, hogy tankerületi igazgatóként dolgozni nemes és szép feladat, emellett pedig nagy kihívás. Szerettem volna ebben a pozícióban megtalálni azokat a lehetőségeket, amelyek előbbre viszik szakmai pályafutásomat. Emellett pedig családi vonatkozása is van a pozícióra való pályázásomnak: a hirdetett állás megnyerését követően a Nagyatádkhoz közel fekvő Csurgó városába költöztem, így lehetőségem volt közelebb kerülni gyermekemhez, aki a csurgói kézilabdaklub tagja.

Összefoglalná néhány mondatban szakmai múltját?

A Balatonlellei Általános Iskolában kezdtem pályafutásomat, ahol két és fél évet tanítottam. Egy rövid kihagyás után a Balatonboglári Művelődési Központ igazgatója lettem, ahol hat évig tevékenykedtem, majd elnyertem az Ordacsehi Általános Iskola intézményvezetői pozícióját, ahol 9 évig dolgoztam. Ezt követően a Muraszemenyei Általános Iskola igazgatói pozícióját pályáztam meg, ahol a fenntartóváltásig dolgoztam mintegy négy és fél évet.

Mit gondol, előnyös volt-e a fenntartóváltás a tankerülethez tartozó intézmények kiadásait tekintve? Mennyire volt problémás a fenntartóváltást megelőzően bérkifizetés vagy a közüzemi számlák teljesítése? Biztonságosabbá vált-e véleménye szerint a finanszírozás?

„Véleményem szerint mindenképpen előnyös volt a fenntartóváltás, mert nagyon nagy differenciák voltak a szegény és gazdag önkormányzatok között. Nagyon sok önkormányzat számára komoly gondot jelentett az intézmények fenntartása. Az esetek többségében az önkormányzatok magukénak tekintették az intézményeket, és nagyatádi tankerületben ez továbbra is így van. Nagyon jól tudunk együtt dolgozni, közösen tudunk azokon a problémákon javítani, amelyek időközben felmerülnek. Igyekszem ugyanolyan jó gazdája lenni az oktatási intézményeknek, mint korábban az önkormányzatok voltak. Annak ellenére is, hogy a szakmai felügyelet részünkről sokkal erősebb, mint korábban volt. Sok esetben hitelből fedezték a működtetést, ez a bérekre

és a számlákra is vonatkozott. Ezek finanszírozása ma jóval biztonságosabb. Természetesen nálunk is vannak csúszások, de prioritást élveznek a közüzemi számlák és személyi juttatások kifizetése; ezekkel nincsen probléma a fenntartóváltás után, különösen a nagyatádi tankerületben. Tehát biztonságosabb lett a finanszírozás.”

Nagyon sokszor halhattuk a médiában, hogy a KLIK jelentős összegű költségvetési hiányt halmozott fel az elmúlt években. Mit gondol, mi váltotta ki ezt a jelenséget?

„Mint tudjuk, alultervezett volt a KLIK költségvetése, emellett az önkormányzatok tartozásait is ki kellett egyenlíteni. Ehhez még hozzájött a megemelkedett pedagógusbér, ill. a pályázati források nagy költségvetésbe való becsoportosulása. Ezek a tételek kimaradtak a költségvetésből, ami miatt módosítani kellett a nagy központi költségvetést; tehát túl nagy volt az átvett adósságállomány, ami a hiány kialakulásához vezetett.”

Mi az, amit ebből az általános iskola „megérezett”? Milyen következményei voltak ennek a költségvetési hiánynak?

Ebből a hiányból a tankerülethez tartozó iskolák nem éreztek meg semmit, nem volt probléma az eszközbeszerzéssel, mert rugalmasan kezeltük a problémákat. Ami a munkához elengedhetetlen volt, az mindig a rendelkezésre állt, hiszen igyekeztünk biztosítani az intézmény számára minden eszközt, és felszerelést, ami szükséges volt.

A lábodi önkormányzattal közösen megcsináltattuk a gazdasági bejáratot, megosztottunk a költségeken, rugalmasan dolgozunk együtt, jó kapcsolatot ápolunk, közös nevezőre tudunk jutni. A szakmai munka abszolút nem sérülhet, a gyerekeknek lehetőségük van ugyanúgy az erdei iskolai programban részt venni, plusz költségként azt ugyanúgy finanszírozzuk, mint ahogy azt a fenntartóváltást megelőzően az önkormányzat biztosította. Maximálisan eleget teszünk a fenntartói feladatoknak.

Mire használják fel az állami támogatások legnagyobb részét a nagyatádi tankerület oktatási intézményeiben? (Személyi juttatások, felújítások stb.)

„A tankerület is intézményekre lebontott költségvetésből gazdálkodik, melynek nagy részét a személyi juttatások teszik ki. A dologi kiadásokban jelentős összegeket tesz ki a rezsi költsége, illetve a fatüzelő megvásárlása, más intézményeknél a szennyvíz eltávolítása. Sok összeget fordítanak az iskolába járásra, utaztatási költségekre. A NAT-ból eredő kötelezettség pl. az úszás oktatás, uszodabérlés, versenyek finanszírozása.

Felújításokra is kerül sor, elsősorban azonban a meglévő hibák kijavítására, de értelemszerűen mindenhol próbálunk korszerűsíteni. Ezt nem olyan ütemben tudjuk megtenni, mint azt a fenntartó önkormányzatok egy része tette, de a sürgős munkákat ellátjuk (pl: parkettacsiszoltatás). Máshol pedig az önkormányzatokkal közösen tetőszerkezet hibáit javítjuk. Van olyan intézmény, ahol a belvíz komoly problémákat okoz; ezt is az önkormányzatokkal közösen orvosoljuk. Pályáztunk tornaterem építésre, melynek elbírálása még folyamatban van. Máshol központi tornaterem építésének projektjének egyik részese vagyunk. Abban a községben a tornaterem 200 méterre van az iskolától, fűtés nélkül, öltöző nélkül, ahol elengedhetetlen a korszerűsítés.”

Ön szerint mennyire együttműködőek a tankerülethez tartozó intézmények vezetői?

„Véleményem szerint maximálisan együttműködőek. Nagyon sokat számíthatok rájuk, de hozzáteszem, hogy vannak problémák: nem minden dokumentum érkezik be határidőre, előfordul, hogy nem pontosak az adatok. A minőség megléte nem minden esetben állja meg a helyét, de nem érzek passzív ellenállást. Közösen létrehoztunk egy innovatív intézmények hálózata projektet, amely a hálózatos működést és tanulást segíti. Minden intézmény bevállalta, hogy készít egy jó gyakorlatot, amelyhez honlapot is készítünk. Ennek a projektnek a megvalósítására éppen a lábodi általános iskola intézményvezetőjének hozzájárulásával kerül sor. A projekt lényege, hogy szakmailag is támogassuk egymást, minden intézménynek van erőssége, gyengesége, ezáltal mindegyik be tudja mutatni saját erősségét. Úgy gondolom, ez eléggé előremutató dolog; ilyen formában máshol erre nem vállalkoznak. A kezdeményezés is intézménytől ered, amit maximálisan támogatok. A megvalósításhoz munkacsoportokat hoztunk létre.”

Információim szerint 2015-ben a KLIK-ben átalakításra, racionalizálásra kerül sor az eredményesebb működés érdekében. Milyen változtatásokra számíthatunk?

„A központi cél az, hogy a problémákat helyben kell megoldani, és nem a budapesti központban. Az Elnök Úr delegálja ezeket a jogköröket a megyének, a megyei szint lesz megerősítve. A KLIK SZMSZ-e még nincs elfogadva, de a napokban ez is megtörténhet. A későbbiekben már nyilvánvalóvá válik, hogy hogyan fog átalakulni a Központ szervezeti rendszere. Bízunk benne, hogy nem lesz nagyobb változás. A tiszta profilú szakközépiskolák a Nemzetgazdasági Minisztériumhoz kerülnek majd, ez a szervezet lesz a fenntartó; a gimnáziumokat a megyei tankerület fogja működtetni a tervszerűen. A

vegyes profilú intézmények esetében pedig átalakítás várható: szétválasztják őket profilok szerint. Ez az átalakítás még folyamatban van, rendkívül képlékeny. A szakképzéshez kapcsolódó kormányrendelettel létrehoztak egy 22 fős munkacsoportot a KLIK-nél, amely ezt az átszervezést koordinálja, irányítja. Pontos információk azonban még nem állnak rendelkezésre. Az általános iskolákat illetően 9 évfolyamos alapozó képzést terveznek kialakítani. Ezt kimondottan jónak tartom, hiszen megkönnyítené az iskolába való átmenetet az óvodából, az alsóbb évfolyamosok erősítéséhez járulna hozzá. Egyre nehezebb összecsiszolni a jó és gyengébb képességűeket, ez az alapozó szakasz sokat segítene a tanulásban. A bontást még nem ismerjük; a végrehajtás felméréseket, széleskörű tájékozódást, előkészítést igényel; én kimondottan támogatom ezt a gondolatsort.”

Kutatásom során felkeltette az érdeklődésemet az óvodák fenntartóváltásának kérdése, érdemi választ azonban sehol nem kaptam. Ön mit gondol, az óvodák fenntartóváltására miért nem került sor a 2013. évben?

„Erre a kérdésre én sem tudok konkrét választ adni. Valószínűleg a közétkeztetés, mint olyan törvény által meghatározott önkormányzati feladat miatt, amely az óvodai létnek szerves részét képezi. Szakmai szempontból fontosnak tartanám az óvodák fenntartóváltását is, mert az óvodai és iskolai nevelés egymásra épülő feladatok. Sok esetben tapasztaljuk, hogy az óvónők maguknál tartják a gyermekeket, ezért is lenne jó a kilenc évfolyamos iskola, mert átmenetet lehetne képezni az óvoda és az iskola között. A gyermekek számára így lehetőség lenne a könnyebb beiskolázásra. Az óvodáknál szakmai szempontból is fontosnak tartom a fenntartóváltást, mert akkor teljes egységet alkotnánk. Megfelelő előkészület után alkalmas lenne erre a KLIK.”

Az Igazgató Asszonnyal készített interjúmat követően megállapítottam, hogy a tankerülettel kapcsolatos valamennyi feltételezésem megállja a helyét: a tankerülethez tartozó alkalmazottak valóban együttműködőek, nyitottak az új projektekbe való becsatlakozásra, színes ötleteikkel hozzájárulnak ahhoz, hogy intézményeikben javítsanak az oktatás színvonalán. Emellett a tankerület jó kapcsolatot ápol a helyi önkormányzatokkal, így közös erővel bizonyos korszerűsítési projektek könnyebben finanszírozhatók, megvalósíthatók.

9. Államosított tankönyvellátás és várható reformok

A közoktatási rendszer teljes metamorfózisa nem merült ki a 2012. évi törvényi rendelkezésekben: 2014. január elsejétől ugyanis a köznevelési intézmények tankönyvellátását is már az állam biztosítja. A tankönyvellátás állami kézhez vétele a nem állami tankönyvkiadók és szervezetek között fennálló piaci verseny lecsillapítása miatt volt indokolt, hiszen a tankönyvfejlesztés elsősorban a minél hatékonyabb és eredményesebb tanulásra, mintsem a profithajszára kell, hogy irányuljon. Mindezek értelmében az állam felelősséget vállal az Oktatókutató és Fejlesztő Intézet (továbbiakban: OFI) közreműködésével a köznevelésben újonnan alkalmazandó tankönyvek kifejlesztéséért, és az oktatási intézmények tankönyvellátásáért.

Az állami tankönyvellátás rendszerében csupán olyan könyvek, munkafüzetek, oktatási segédletek használhatóak az oktatási intézményekben, melyeket miniszteri rendeletben tankönyvvé nyilvánítottak. A tankönyvellátás államosítása nem azt jelenti, hogy a nem állami tankönyvkiadók tevékenysége megszűnik, épp ellenkezőleg: lehetőségük van az OFI-val együttműködve tankönyvek fejlesztésére; így az általuk kidolgozott könyvek is kiadásra kerülhetnek.

A tankönyvvé nyilvánítást egy olyan folyamat előzi meg, melyben a könyv szerzője vagy kiadója kérelmet nyújt be az Oktatási Hivatalhoz. A kérelemhez csatolni kell többek között azt a könyvet is, amelynek tankönyvvé nyilvánítására irányul a kérelem. A könyvnek ezt a formáját nem változtathatja meg sem a kiadó, sem pedig a szerző a kérelem elbírálásának időtartama alatt. Ezenfelül a kiadó által létrehozott könyvet minden esetben véleményeznie kell egy lektornak, hiszen a könyv tartalmának és felépítésének igazodnia kell a tantervhez.¹⁹

A tankönyvellátás rendjének módosítása óta már több mint egy év telt el, mialatt jelentős javulás volt tapasztalható a biztonság és hatékonyság terén. Ennek ellenére az állami tankönyvellátás rendszerében még további finomításokra van szükség, hiszen a korábban nem állami kiadóként működő szervezetek OFI-ba való integrálása során a KLIK-hez hasonlóan egy meglehetősen nagy szervezetrendszer jött létre, melynek hatékony irányítása és koordinálása nehéz feladatnak bizonyul. Nem beszélve arról, hogy a megfelelő szakértelemmel rendelkező munkatársak kiválasztására is nagy hangsúlyt kell fektetni. Az oktatási intézményeknek egyébként lehetőségük van a

---

¹⁹ A tankönyvvé nyilvánítás, a tankönyvellátás megszűnése In: Magyar Közlöny. 2013. év, 34.sz. p. 2843-2844.

számukra legalkalmasabbnak talált tankönyvek használatára, amelyek az ún. tankönyvjegyzékben felsorolt példányok közül kerülhetnek kiválasztásra.²⁰

A nagyatádi tankerület igazgatójával készített interjúból is világossá vált, hogy a köznevelés terén további átalakításokra számíthatunk. Az egyik legjelentősebb átalakításnak az általános iskolai képzés egy évvel való kibővítése bizonyul. Mint minden radikális intézkedés, így ennek háttérében is egy valós, megoldandó probléma áll: a nemzetközi mérések eredményei ugyanis azt mutatják, hogy a magyar általános iskolai tanulók teljesítménye a korábbi évekhez képest romlott. Felmerül a kérdés, hogy a romló tendenciát kiváltó ok az oktatás mely területén keresendő. Az oktatásban érintettek körében sokan bírálják a központilag meghatározott tantervet (Nemzeti Alaptanterv), hiszen az jelentős mennyiségű tananyag elsajátítására „kötelezi” a mai diákokat. Ezen problémára viszont valóban megoldást kínálhat a nyolc osztályos képzés kibővítése, amely egyfajta felzárkóztató évfolyamként is funkcionálhatna a középiskolai tanulmányok megkezdése előtt. A képzés kibővítésének egyetlen problémája talán a foglalkoztatottak esetében merülne fel: jelenleg nagyon sok általános iskola munkaerőhiányban szenved, ami az oktatókat illeti. A Kótai Lajos Általános Iskolában például másfél éve angol nyelvet oktató pedagógus kerestetik. Az egy évfolyammal való bővítés további munkaerő felvételére készítené az intézményeket, azonban a nyolc osztályos rendszerben is vannak a munkaerőhiány miatti betöltetlen helyek. Ennek orvoslására talán a középiskolákat elhagyó pedagógusok alkalmazása kínálna megoldást-hiszen, ha az általános iskolai képzés egy évvel bővülne, a középiskolai képzés ugyanennyivel csökkenne-; így a reform végrehajtását követően valószínűleg munkaerőtöbblet jelentkezne a középiskolákban. Nem teljesen biztos azonban, hogy egy korábban évekig, vagy akár évtizedekig gimnáziumban foglalkoztatott pedagógus egy általános iskola alsó tagozatos osztályában is ugyanúgy megállná a helyét. Ezen kívül úgy gondolom, hogy mindez hátráltatná a korábban középiskolában oktatók szakmai fejlődését. Az általános iskolai képzés kibővítése tehát hagyna némi kivetnivalót maga után; úgy gondolom azonban, hogy a reform végrehajtásának időpontjáig még számtalan finomításra és módosításra kerülne sor, melyek révén elkerülhetőek lesznek majd az imént említett problémák.

---

²⁰ Állami tankönyvkiadás: minőség, biztonság, hatékonyság, In: Új köznevelés. 71. évf. 3. sz. p.4. 2015. március

Az oktatásban közreműködő háttérintézmények átalakítására is sor kerül. Így például a KLIK szervezetében a korábban már említett megyei és járási szintek kialakítását tervezik annak érdekében, hogy az adott helyen felmerülő problémák ugyanazon szinten kerüljenek megoldásra. Ezt követően a Központ már ténylegesen csak fenntartó és munkáltató szervezatként működik majd; a helyi feladatok ellátásában közvetlenül már nem vesz részt. A többszintűség kialakítása megkönnyíti az intézmények közötti információáramlást és hatékony munkavégzést.

10. Összefoglalás, Javaslatok, konklúzió

A köznevelési intézmények fenntartóváltását az érintett társadalmi réteg jelentős része bírálta, különös tekintettel a helyi önkormányzatok képviselőire, akik úgy érezték, hogy az állami átvétellel az önkormányzati autonómia megcsorbítására került sor. A feladatellátás tekintetében valóban megfosztották az önkormányzatokat a közoktatás szervezésének és irányításának jogától, mindemellett pedig az oktatási intézmények költségvetésének tervezésétől is. Az önkormányzatok egyfajta sérelemként élték meg, hogy forrásaikból kivonásra került minden oktatási kiadásra szánt pénzösszeg, egyesek az önkormányzati vagyon elkobzásaként tartják számon az állami átvételt. Ebben a tárgykörben azonban meg kell említenünk, hogy ténylegesen nem beszélhetünk a vagyon eltulajdonításáról, hiszen azt továbbra is rendeltetésszerűen, a kitűzött célok elérése érdekében használják fel. S mivel a rendeltetésszerű felhasználást jogszabály is előírja, így nem merülhet fel kétség a hatékony vagyongazdálkodás tekintetében. Emellett kiemelt jelentőséggel bír az önkormányzati adósságállomány állam által történő átvállalása, ami hatalmas tehertől fosztotta meg az önkormányzati alrendszer valamennyi tagját. Mindezek tükrében az önkormányzat már nem tartozik felelősséggel a köznevelés megszervezésért, sem az oktatási intézményekben foglalkoztatottak bérkifizetéséért, melynél fogva jelentős mértékben lecsökkent a kötelezően ellátandó feladatok köre. E tekintetben pedig mindenképp pozitívum a fenntartóváltás.

Az állami átvételt követően már több mint két év eltelt. Ezen időtartam alatt az oktatási rendszer valamennyi érintettjében kialakult egy határozott kép a fenntartóváltást illetően. Nagyon sok információt szerezhettek az érdeklődők nap mint nap az új köznevelés milyenségéről és a „hatalmas” Központ működéséről a médián keresztül, ahol azonban sajnos egyes tények elferdítésre kerülnek, más esetben pedig negatív színben tüntetik fel azokat. Éppen emiatt sokakban borúlatozó kép formálódott a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ szervezetéről és működéséről; sokan csak

azzal vannak tisztában, hogy milliárd forintos nagyságrendű adósságállomány felhalmozására került sor az új fenntartónál. Ha azonban az újonnan létrejött Központ szervezetét bíráljuk, érdemes azt több szempontból és alaposabban megvizsgálni. Ahogy említettem, ez egy újonnan létrehozott szervezet; nem volt elődje, s olyan intézmény sem, amely korábban hasonló feladatot látott volna el az ország egész területére kiterjedően. Ebből kifolyólag nem állt a Központ rendelkezésére semmiféle korábbról fennmaradt tapasztalat, amit a hatékony működés érdekében felhasználhatott volna. Egy újonnan alapított szervezetnek időre van szüksége ahhoz, hogy az eredményes működéshez vezető úton kitapossa maga előtt az ösvényt. Ezalatt az idő alatt pedig éveket, akár évtizedet értünk; éppen ezért nem várhatjuk el egy ilyen hatalmas szervezetrendszerrel, hogy működésének kezdeti szakaszában már zökkenőmentesen, mindenféle probléma nélkül működjön. Az elmúlt két év elegendő volt arra, hogy a szervezetben, működésben és gazdálkodásban fellelt hibák összegzésre kerüljenek, valamint azok elhárítására és további kialakulásának megelőzésére új irányelvek és módszerek kidolgozására kerüljön sor. A hatékony és eredményes működést gátolta például a szervezet túlközpontosítottsága, ennek megszüntetése érdekében dolgoznak jelenleg a megyei és járási szintek kialakításán. Némely esetekben nem a megfelelő szakemberek alkalmazására került sor, a Központ azonban már az emberi erőforrás felvételiztetésére is nagyobb hangsúlyt fektet, mint korábban. Habár a szervezet működése valóban hagyott némi kivetnivalót maga után, az érintett szakemberek folyamatosan fáradoznak az eddig felmerült hibák korrigálásán. Éppen ezért elítélem a KLIK szervezetét ért éles hangú kritikákat, hiszen mint korábban említettem, a minél hatékonyabb működés érdekében még nagyon sok tapasztalatra van szükség. Ennek fényében pedig úgy gondolom, hogy további két-három év eltelte után érdemesebb lenne a Központ működésének vizsgálata és elemzése, ez az időtartam talán elegendő lenne egy újonnan kialakított szervezet megszilárdulására, amely ténylegesen átláthatóbb működést eredményezne a köznevelés rendszerének egészét illetően.

Az elkövetkező évekre vonatkozó oktatási reformok és módosítások még rendkívül képlékenyek, azokról a megvalósításukat megelőzően úgy gondolom, hogy nem érdemes véleményt alkotni. A tervezett reformok nap mint nap változnak, folyamatos finomításokra van szükség. Véleményem szerint bármely közszolgáltatás esetén kerül sor reformok végrehajtására, a legfontosabb intézkedés az, hogy a tervezés és szervezés folyamatába bevonásra kerüljenek az érintett személyek annak érdekében, hogy az

átalakított rendszer szerencsés tagjaivá, s ne annak áldozatává váljanak. Az oktatás is akkor működik hatékonyan, ha az irányító szint döntéshozói és a végrehajtó, intézményi szint alkalmazottai - ideértve a tanulókat is, hiszen ők is szerves részét képezik a rendszernek-, képesek az összehangolt munkára és az együttműködésre. Végezetül pedig Czunyiné dr. Bertalan Judit szavaival szeretném az átalakított köznevelés hatékonyságában kételkedők reményét a rendszer megszilárdulását tekintve továbbra is fenntartani és megerősíteni: *„Az építkezés látványos fázisa az épület tető alá kerüléséig tart. Ám ahhoz, hogy a házból otthon legyen, még hozzá olyan, ahol mindenki jól érzi magát, még nagyon sok – bár kevésbé szembeötlő – munkára van szükség.”*²¹

---

²¹ A tanteremben az egész család jelen van, In: Új köznevelés 71. évf. 1-2. sz. p.3. 2015. január-február

11. Irodalomjegyzék

2011. évi CLXXXIX. tv. Magyarország helyi önkormányzatairól 10. § 1,2. bek. [a 2015.01.18.-án hatályos állapot szerint]

2011. évi CXC. törvény a Nemzeti köznevelésről. 69.§ 3,4. bek. [a 2015.01.26.-án hatályos állapot szerint] Letöltés időpontja: 2015.01.26. 11:25

2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről 64-65.§ Letöltés ideje: 2015. január 28. 16:15

2011. évi CXC. törvény a Nemzeti köznevelésről 83.§ g,h,i bek. [a 2015.01.27.-én hatályos állapot szerint] Letöltés időpontja: 2015. január 27 18:35

2011. évi CXC. tv. a Nemzeti köznevelésről 77. § 1,2,3. bek. [a 2015.01.18.-án hatályos állapot szerint]

2011. évi CXC. tv. a Nemzeti köznevelésről szóló 74. § 4,5. bek. ill. 76. par. [a 2015.01.18.-án hatályos állapot szerint] Letöltés időpontja: 2015.01.18.

2012. évi CLXXXVIII. törvény a köznevelési feladatot ellátó egyes önkormányzati fenntartású intézmények állami fenntartásba vételéről. 4-6.§. [2015.01.18.-án hatályos állapot szerint] Letöltés időpontja: 2015.01.18.

2012. évi CLXXXVIII. törvény a köznevelési feladatot ellátó egyes önkormányzati fenntartású intézmények állami fenntartásba vételéről. 24.§ [a 2015.01.18.-án hatályos állapot szerint] Letöltés időpontja: 2015.01.18. 16:35

202/2012. (VII. 27.) korm.rendelet. Letöltés ideje: 2015.01.24. 14:52

A köznevelés információs rendszere. Oktatási Hivatal. [online] Hozzáférés: <http://www.oktatas.hu/kozneveles/kir> Letöltés időpontja: 2015.01.24.16:53

Az Emberi Erőforrások Minisztériuma irányítása alá tartozó költségvetési szervek alapító okiratai. In: Oktatási és kulturális közlöny. 2012.11.30, IV. évf. 23. sz. p. 3582

Dr. Szabó Balázs: II. RÉSZJELENTÉS a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ működéséről. Budapest, 2013.11.15. p.32-49.[online] Letöltés ideje: 2015. 02.15.

Hozzáférés: http://index.hu/documents/belfold/klik_miniszteri_biztos_reszjelentes.pdf

Elégedettséget mérő nevelői és szülői kérdőív, Kiértékelve: Lábod, 2015.01.27.

http://www.ofi.hu/sites/default/files/attachments/uj_kozneveles_69-1.pdf

Klebelsberg Intézményfenntartó Központ Szervezeti és Működési Szabályzata.

Megjelenés: Hivatalos Értesítő, 2013. 33.sz.VI. fejezet: Az Intézményfenntartó Központ gazdálkodása. p. 26-29. [pdf fájl] Letöltés időpontja: 2015.01.26. 13:42. Hozzáférés:

http://klik.gov.hu/download/3/64/b0000/KLIK_SZMSZ.pdf

Központi Statisztikai Hivatal: Oktatási adatok 2013,2014. In: Statisztikai Tükör.

2014.04.25. 2014/39. sz. [online] Letöltés időpontja: 2015.02.10. Hozzáférés:

<http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/oktat/oktatas1314.pdf>

Lannert Judit: TÁRKI-közvéleménykutatás az oktatás területén a lakosság és a pedagógusok körében (A 2012 decemberében végzett adatfelvétel elemzése).

2012.december. p.1-31. [pdf fájl] Letöltés időpontja: 2015. január 25. 16:00 Hozzáférés:

http://www.hazaeshaladas.hu/ftp/oktatas_kutatas_lj_tarki_kozvelemeney-kutatasok.pdf

Ormai István: Rinyamenti Kistérség Többcélú Önkormányzati Társulása Kistérségi

Közoktatási Intézkedési Terve 2008-2013. Nagyatád, 2008.08.29. p.46.,48.,103.

Pályázati felhívás a Környezet és Energia Operatív Program keretében „A fenntartható életmódot és az ehhez kapcsolódó viselkedésmintákat ösztönző kampányok

(szemléletformálás, informálás, képzés)” c. pályázati konstrukció támogatására

Kódszám: KEOP-2008-6.1.0/A KEOP-2008-6.1.0/B. [pdf fájl] Letöltés időpontja:

2015.03.13. 13:10 Hozzáférés: file:///C:/Users/Petra/Downloads/KEOP-610_PFU.pdf

Pályázati felhívás a társadalmi infrastruktúra operatív program keretében könyvtári

szolgáltatások összehangolt infrastruktúrafejlesztése – „tudásdepó expressz”

támogatására kódszám: tiop – 1.2.3/11/1. [pdf fájl] letöltés időpontja: 2015.03.13. 12:38

hozzáférés:

file:///C:/Users/Petra/Downloads/Palyazati_utmutato_Konyvtari_szolgaltatasok_infrastruktura_fejlesztese.pdf

Pályázati Felhívás Társadalmi Megújulás Operatív Program Keretében a Kompetencia

alapú oktatás, egyenlő hozzáférés - Innovatív intézményekben pályázati felhívásához

Kódszám: TÁMOP-3.1.4/08/2. [pdf fájl] Letöltés időpontja: 2015.03.13. 13:47

Hozzáférés:

[file:///C:/Users/Petra/Downloads/Palyazati_felhivas_Innovativ_iskolak_fejlesztese_kv%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Petra/Downloads/Palyazati_felhivas_Innovativ_iskolak_fejlesztese_kv%20(1).pdf)

Pedagógiai-szakmai ellenőrzés. Oktatási Hivatal. [online] Hozzáférés:

http://www.oktatas.hu/kozneveles/ellenorzesek/szakmai_ellenorzes Letöltés időpontja:

2015.01.26. 15:00

TÁMOP-3.1.5/12: Pedagógusképzés támogatása [online] Letöltés időpontja: 2015.

01.28. 15:20 Hozzáférés:

http://www.oktatas.hu/kozneveles/projektek/tamop_315_pedkepzes_fejl

Új köznevelés c. folyóirat 69. évfolyam 1. szám

Új köznevelés c. folyóirat 71. évf. 1-2. sz. p.3. 2015. január-február

12. Ábrajegyzék

1. ábra: A központi vagy helyi megoldás híveinek aránya 1990-2012 (%) Forrás: Oktatásügyi közvéleménykutatások, 1990-2009, OKI, OFI, Társi Oktatásügyi Közvéleménykutatás, 2012
2. ábra: A szülők számára készített kérdőív eredménye Forrás: Saját szerkesztés a Kótai Lajos Általános Iskolában a szülők számára készített elégedettséget mérő kérdőív eredményei alapján, 2015. január
3. ábra A nevelők számára készített kérdőív eredménye Forrás: Saját szerkesztés a Kótai Lajos Általános Iskolában a nevelők számára készített elégedettséget mérő kérdőív eredményei alapján, 2015
4. ábra Az óvodás gyermekek és a tanulók számának alakulása a nappali képzésben Forrás: Központi Statisztikai Hivatal: Oktatási adatok 2013,2014. In: Statisztikai Tükör. 2014.04.25. 2014/39. sz.
5. ábra Korai iskolaelhagyók aránya nemek és régiók szerint Forrás: Központi Statisztikai Hivatal: Oktatási adatok 2013,2014. In: Statisztikai Tükör. 2014.04.25. 2014/39. sz.
6. ábra A költségvetés oktatási kiadásainak megoszlása, 2012 (%) Forrás: Központi Statisztikai Hivatal: Oktatási adatok 2013,2014. In: Statisztikai Tükör. 2014.04.25. 2014/39. sz.

13. Mellékletek

A Kótai Lajos Általános Iskolában a szülők számára készített elégedettséget mérő kérdőív kérdéssora

1. Az iskola nevelő-oktató munkája a pedagógiai program alapelveinek megfelelő napi pedagógiai gyakorlatot tükrözi
2. A pedagógusok a tanulók érdeklődését kiváltó tanítási módszereket alkalmaznak.
3. A tanulók tantárgyi ellenőrzése rendszeres és összehangolt.
4. A tanulók tantárgyi értékelése egyértelmű követelmények és szempontok szerint történik, amelyet minden pedagógus betart.
5. A tanulók megfelelő visszajelzést kapnak az értékelések eredményeiről, dolgozataikat a tanárok időben kijavítják
6. Az intézményben folyó nevelő-oktató munka segíti a tanulókat, hogy felfedezzék és kibontakoztassák egyéni képességeiket.
7. A felzárkóztatás kiemelt feladat az intézményben, a lemaradó tanulók tervszerűen és rendszeresen kapnak segítséget
8. Az intézmény a tehetség kibontakoztatására lehetőséget teremt.
9. Az intézményben fontos szerepe van a közösségi nevelésnek. A diákcsoportokat az együttműködés és az előítélet-mentesség jellemzi.
10. A nevelés és oktatás személyre szóló: a pedagógusok ismerik a tanulókat, testi és szellemi képességeiket, törődnek testi és érzelmi fejlődésükkel.
11. Az intézmény tanórán kívüli tevékenységet szervez a tanulók számára (szakkörök, programok, stb.)
12. Az intézmény hangsúlyt fektet a tanulók környezettudatos nevelésére.
13. Az intézmény hangsúlyt fektet az egészséges életmódra való nevelésre, rendszeres mozgásra, sportolásra (sportkörök, versenyek, stb.)
14. Az intézmény hangsúlyt fektet a nemzeti hagyományok megismertetésére, a magyarságtudat, hazaszeretet alakítására
15. Az intézményben a tanulók megismerik az erkölcsi normákat, képessé válnak arra, hogy tudatosan vállalt értékrend szerint alakítsák életüket.
16. Az intézményben a diákoknak lehetőségük van arra, hogy bekapcsolódjanak az őket érintő döntések előkészítésébe, véleményt nyilvánítsanak, és változásokat kezdeményezzenek.
17. Az intézményben a szülőknek lehetőségük van arra, hogy bekapcsolódjanak a gyermekeiket érintő döntések előkészítésébe, véleményt nyilvánítsanak és változásokat kezdeményezzenek.
18. Az intézményvezető jelenléte meghatározó az intézményben.
19. Az intézményben a tanulók szüleivel való kapcsolattartás formái megfelelőek, hatékonyan biztosítják a szülők számára, hogy hozzájussanak az intézménnyel és gyermekükkel kapcsolatos információkhoz.
20. Kérem, írja le egyéb véleményét, gondolatát intézményünkkel kapcsolatban.

A Kótai Lajos Általános Iskolában a nevelők számára készített elégedettséget mérő kérdőív kérdéssora

1. Az iskola nevelő-oktató munkája a pedagógiai program alapelveinek megfelelő napi pedagógiai gyakorlatot tükrözi.
2. A pedagógusok a tanulók érdeklődését kiváltó tanítási módszereket alkalmaznak.
3. A tanulók tantárgyi ellenőrzése rendszeres és összehangolt.
4. A tanulók tantárgyi értékelése egyértelmű követelmények és szempontok szerint történik, amelyet minden pedagógus betart.
5. A tanulók megfelelő visszajelzést kapnak az értékelések eredményeiről, dolgozataikat a tanárok időben kijavítják.
6. Az intézményben folyó nevelő-oktató munka segíti a tanulókat, hogy felfedezzék és kibontakoztassák egyéni képességeiket.
7. A felzárkóztatás kiemelt feladat az intézményben, a lemaradó tanulók tervszerűen és rendszeresen kapnak segítséget.
8. Az intézmény a tehetség kibontakoztatására lehetőséget teremt.
9. Az intézményben fontos szerepe van a közösségi nevelésnek. A diákcsoportokat az együttműködés és az előítélet-mentesség jellemzi.
10. A nevelés és oktatás személyre szóló: a pedagógusok ismerik a tanulókat, testi és szellemi képességeiket, törődnek testi és érzelmi fejlődésükkel.
11. Az intézmény tanórán kívüli tevékenységet szervez a tanulók számára (szakkörök, programok, stb).
12. Az intézmény hangsúlyt fektet a tanulók környezettudatos nevelésére.
13. Az intézmény hangsúlyt fektet az egészséges életmódra való nevelésre, rendszeres mozgásra, sportolásra (sportkörök, versenyek, stb.)
14. Az intézmény hangsúlyt fektet a nemzeti hagyományok megismertetésére, a magyarságtudat, hazaszeretet alakítására.
15. Az intézményben a tanulók megismerik az erkölcsi normákat, képessé válnak arra, hogy tudatosan vállalt értékrend szerint alakítsák életüket.
16. Az intézményben a diákoknak lehetőségük van arra, hogy bekapcsolódjanak az őket érintő döntések előkészítésébe, véleményt nyilvánítsanak, és változásokat kezdeményezzenek.
17. Az intézményben a szülőknek lehetőségük van arra, hogy bekapcsolódjanak a gyermekeiket érintő döntések előkészítésébe, véleményt nyilvánítsanak és változásokat kezdeményezzenek.
18. Az intézményvezető jelenléte meghatározó az intézményben.
19. Az intézményben a tanulók szüleivel való kapcsolattartás formái megfelelőek, hatékonyan biztosítják a szülők számára, hogy hozzájussanak az intézménnyel és gyermekükkel kapcsolatos információkhoz.
20. A vezető egyértelműen fogalmazza meg elvárásait és határozza meg a nevelőtestület feladatait, törekszik az egyenletes terhelés megvalósítására.
21. Az intézményvezető fontosnak tartja a pedagógusok szakmai fejlődését: ezt segíti feladatmegbízásokkal, a célzott belső és külső továbbképzésekkel.
22. Az intézményvezető hangsúlyt fektet a nevelőtestületen belül az etikus pedagógusmagatartás betartására.
23. Az intézményvezetés ellenőrző-értékelő tevékenysége folyamatos.

24. Az intézményvezetés visszajelzést ad a pedagógusoknak munkájukkal kapcsolatban: a visszajelzés és az értékelés korrekt, tényeken alapuló.
25. Az intézményen belüli információáramlás kétirányú, a testület tagjai időben megkapják a munkájukhoz szükséges információkat.
26. A vezető fontosnak tartja, elősegíti és igénybe veszi a pedagógusok szakmai együttműködését.
27. A vezető igényli a véleményeket, támogatja a jó ötleteket.
28. Az intézményben a pedagógiai-szakmai munka zavartalan végzéséhez szükséges eszközök rendelkezésre állnak.
29. Az intézményben tervszerűen és hatékonyan működnek a szakmai munkaközösségek.
30. Az intézményben a pedagógusok készek a szakmai fejlődésre, tanfolyamokon, továbbképzéseken vesznek részt az itt szerzett ismereteket hasznosítják és egymásnak is átadják.
31. **Az intézményvezetőre és munkájára vonatkozó kérdések**

Feladatvezérlés, iránymutatás

32. Hozzáértően, hatékonyan irányítja a vezetése alatt állókat.
33. A feladatok megvalósítása érdekében gyors, határozott döntéseket hoz.
34. Elvárásai, iránymutatásai világosak.
35. A feladat megvalósítását követően visszacsatolja az eredményeket, értékeli a munkát.
36. A csoportcélok kijelölésénél szem előtt tartja az intézmény célkitűzéseit.
37. Megtalálja a legjobb eszközöket a munkatársak motiválására.

Helyzetfelismerés, kreativitás

38. Váratlan helyzetekben is feltalálja magát.
39. Eredeti, fantáziadús javaslatai vannak.
40. Élére áll az új kezdeményezéseknek, kreatív megoldásokra ösztönzi munkatársait.
41. Az intézmény egészére pozitív hatású kezdeményezései, javaslatai vannak.
42. Rugalmasan bánik a különböző munkastílusú kollégákkal.
43. Figyel a külső források bevonásának lehetőségeire, ösztönzi a pályázati tevékenységet.

Munkatársak fejlesztése, ösztönzése, saját fejlődés

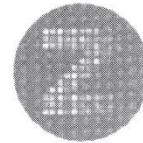
44. Támogatja az újszerű, fejlesztést célzó elképzeléseket.
45. Reálisan, tárgyilagosan értékeli kollégái munkáját.
46. Elkötelezettsége, lelkesedése magával ragadó, pozitív kisugárzású.
47. Elismeri, ha hibázik, tanul belőle.
48. Nagy figyelmet fordít a munkájához kapcsolódó friss információk megszerzésére.
49. A feladatok delegálásánál figyelembe veszi a személyes kompetenciákat.

Emberi kapcsolatok, kommunikáció

50. Empatikus, korrekt módon viselkedik mindenkivel.
51. Véleményt, ötleteket, javaslatokat kér munkatársaitól.

52. Jó együttműködő, szívesen dolgozik együtt másokkal.
53. Logikusan, világosan fejezi ki gondolatait szóban és írásban.
54. Hitelesen, hatékonyan kommunikál, ígéreteit megtartja.
55. Hatékonyan menedzseli az intézményt, ápolja a külső kapcsolatokat.

SZERZŐI NYILATKOZAT

Alulírott, Hrankai Petra büntetőjogi felelősségem tudatában nyilatkozom, hogy a szakdolgozatomban foglalt tények és adatok a valóságnak megfelelnek, és az abban leírtak a saját, önálló munkám eredményei.

A szakdolgozatban felhasznált adatokat a szerzői jogvédelem figyelembevételével alkalmaztam.

Ezen szakdolgozat semmilyen része nem került felhasználásra korábban oktatási intézmény más képzésén diplomaszerezés során.

Zalaegerszeg, 2015. május 12.

hallgató aláírása

ÖSSZEFOGLALÁS

A köznevelési intézmények fenntartói feladatának állami átvétele

---

szakdolgozat címe

Hrankai Petra

Hallgató neve

Nappali tagozat
Közszolgálati alapszak

Dolgozatom témájának kiválasztásakor elsődleges szempont volt számomra, hogy olyan közszolgáltatással kapcsolatos kérdéskörben végezzek kutatást, melyben társadalmunk jelentős része érintett, s amely helyi szinten is érzékelhető hatásokat fejt ki; szem előtt tartva ezek mellett az aktualitás szempontját is. Főiskolás hallgatóként úgy gondolom, hogy az oktatás valamennyi közszolgáltatás közül talán az egyik legmeghatározóbb társadalmunk életében. Az imént felsorolt szempontok alapján a köznevelési intézmények fenntartóváltásának és az oktatás rendszerében végrehajtott további reformoknak a bemutatását tartottam a legmegfelelőbb szakdolgozati témának. Az oktatási intézmények állami átvétele hatalmas kérdéskört ölel fel, hiszen maga a fenntartóváltás részletekbe menő elemzések és precíz, megfontolt előkészületek következménye; a folyamat végrehajtása pedig számtalan impulzust fejtett ki, s további reformok végrehajtásának szükségességét idézte elő.

Az oktatási intézmények fenntartásának a helyi önkormányzatoktól állam által történő átvételének oka első sorban az önkormányzatok eltérő szocioökonómiai háttérben keresendő. Bizonyos önkormányzatok ugyanis lakosságszámuktól és gazdasági teljesítőképességüktől függően lényegesen kevesebb anyagi forrással rendelkeztek, mint más település önkormányzatai. Ennek értelmében pedig az általuk fenntartott intézmények fejlesztésébe,- így például az iskolák felszerelésének korszerűsítésébe-, jóval kevesebb pénzösszeg befektetésére voltak képesek. Emiatt Magyarországon az elmúlt években szemmel is jól látható, az oktatási intézmények között megjelenő területi egyenlőtlenség volt tapasztalható, amely jelentős mértékben gátolta az

esélyegyenlőség megvalósulását. Az állami átvétel első lépéseként a 202/2012. (VII. 27.) kormányrendelettel létrejött a központi hivatalként működő, Klebelsberg Intézményfenntartó Központ (KLIK), amely területi szerveivel (tankerületek) a korábban önkormányzati fenntartás alatt álló köznevelési intézmények fenntartói feladatát látja el, továbbá közreműködik a köznevelés megszervezésében, az alapkészségek mérésnek lebonyolításában, intézményi beszerzésekben, és számtalan olyan feladat ellátásában, amely korábban az önkormányzatok jogkörébe tartozott. Az állami átvételről szóló törvény elfogadására 2012. november 26.-án került sor, melynek következtében valamennyi helyi önkormányzat kötelessége volt az általuk fenntartott oktatási intézmények (az óvodákat kivéve) alapító okiratának módosítása annak értelmében, hogy ezek az intézmények továbbra már csupán önkormányzati feladatokat látnak el. A törvény 2013. január 1-jén lépett hatályba. Ettől az időponttól kezdve a KLIK látja el a fenntartása alá tartozó intézmények gazdálkodó feladatait, teljesíti a személyi juttatásokkal kapcsolatos kiadásokat, végrehajtja az intézményi beszerzéseket, hozzájárulásával kerül sor a beruházásokra és felújításokra. Ezek mellett pedig a Központ gyakorolja az intézményvezetők, és a központi hivatal dolgozói felett a munkáltatói jogokat. Feladatainak ellátásához állami vagyont használ fel, illetve az önkormányzati vagyon azon részét, amely felett használati vagy vagyonkezelői joggal rendelkezik. Az önkormányzat ingó és ingatlan vagyonának átadása egy ún. átadás-átvételi megállapodás útján valósult meg. A Központnak kötelessége a használatában lévő vagyonnal való gazdálkodás során a megbízható gazdálkodás alapelveinek érvényesítése. Ennek ellenére mégis sokan úgy gondolták, hogy a fenntartóváltás az önkormányzati vagyon elkobzását jelentette. Habár a KLIK valóban jelentős összegű költségvetési hiányt halmozott fel, szükséges megemlíteni, hogy ehhez nagymértékben hozzájárult a költségvetés alultervezettsége és az önkormányzati adósságállomány átvállalása is. Ettől függetlenül viszont úgy gondolom, hogy az átvétel ténylegesen hozzájárult az intézmények közötti különbségek mérsékléséhez, valamint az oktatás színvonalának emelkedéséhez. Ugyanis az új fenntartóval együttműködve is lehetőség nyílik megannyi hazai és uniós forrásból finanszírozott projektbe való becsatlakozásra, amelyek közreműködnek az intézmény épületének és felszerelésének korszerűsítésében. Emellett pedig például a pedagógus- életpályamodell bevezetése és a szigorított szakmai ellenőrzések következtében növelhető a pedagógusok elkötelezettsége és szakmai felkészültsége, amely jelentősen befolyásolja az oktatás színvonalának emelkedését is. A tankönyvellátás államosítása pedig segít abban, hogy a tankönyvfejlesztés-és kiadás ne a közreműködő kiadók közötti piaci versenyre és profithajszára irányuljon, hanem az intézmények tankönyvellátásának biztonságosságára és hatékonyságára.

A fenti sorok értelmében úgy gondolom, hogy a fenntartóváltás mindenképpen előnyös folyamatnak bizonyult. Habár a KLIK szervezetének működésében még felmerülnek hol kisebb, hol nagyobb hiányosságok; véleményem szerint két-három év elteltére még szükség van ahhoz, hogy a jogelőd nélkül létrejött intézmény megfelelő mennyiségű tapasztalatot gyűjtsön a működést illetően. Ezek a tapasztalatok ugyanis hozzájárulnak a szervezet megszilárdulásához és ahhoz, hogy annak létrehozásakor az oktatást illetően kitűzött célok teljes mértékben megvalósulhassanak.

